

Kielivalinnat Turun kaupungin peruskouluissa vuosina 2000–2024

Noora Sipponen
Pro gradu -tutkielma
Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, ranska
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Huhtikuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, ranska

Noora Sipponen

Kielivalinnat Turun kaupungin peruskouluissa vuosina 2000–2024

Sivumäärät: Tutkielma 50 s., liitteet 7 s.

Vierasta kieltä valitaan Suomen peruskouluissa yhä vähemmän. Lisäksi englantia tarjotaan A1-kielenä lähes poikkeuksetta ennen muita vieraita kieliä. Huolena on siis kielivalintojen monipuolisuuden ja siten riittävän kielivarannon kaventuminen. Tilanteen parantamiseksi on toteutettu useita hankkeita ja kehittämissuunnitelmia, mutta ne eivät useinkaan ole tuottaneet toivottua lopputulosta. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten valinnaisten kielten oppilasmäärät ovat kehittyneet turkulaisissa peruskouluissa vuosien 2000–2024 välillä.

Keskityn erityisesti ensimmäiseltä luokalta alkavan A1-kielen, neljänneltä tai viidenneltä luokalta alkavan A2-kielen sekä kahdeksannelta luokalta alkavan B2-kielen valintoihin. Perustelen rajausta sillä, että näihin kieliin liittyy aina jonkinlainen valinta – esimerkiksi B1-kieli, eli toinen kotimainen kieli, on kaikille peruskoululaisille pakollinen. Otan myös selvää, millainen kielitarjonta Turussa on peruskoulujen osalta ja miltä kielten jatkumo näyttää alakoulun ja yläkoulun puolella. Aineistona käytän Opetushallituksen tilastopalvelu Vipusta. Lisäksi kirjallisuuskatsauksessa pohdin, mitkä tekijät mahdollisesti vaikuttavat kielivalintoihin. Aiemmistä tutkimuksista käy ilmi, että kielivalintoihin vaikuttavat niin paikalliset, alueelliset kuin valtakunnallisetkin tekijät. Tutkimuksellani pyrin siis tarjoamaan ajankohtaista tietoa kielivalinnoista Turun kaupungin peruskouluissa sekä mahdollisia selittäviä tekijöitä niiden taustalla.

Keskeisistä tutkimustuloksista käy ilmi, että valinnaisten kielten oppilasmäärät ovat laskeneet myös turkulaisissa peruskouluissa tarkasteluajankohtana, erityisesti ranskan kieli. Englanti on ylivoimaisesti eniten tarjottu A1-kieli, ja siten myös eniten valittu A1-kieli. Tutkimuksella on kuitenkin rajoituksensa, sillä on todennäköistä, ettei kaikilta vuosilta ole raportoitu kielivalintoja Vipuseen. Jatkotutkimusta voisi kehittää esimerkiksi tarkastelemalla peruskoulun kielivalintojen lisäksi kielivalintatilannetta ja oppilaiden kielipolkujen jatkuvuutta myös lukiossa, jossa oppilaiden oma valinnanvapaus kasvaa. Lukiossa myös jatkokoulutus- ja ammatinvalintakysymysten tullessa yhä ajankohtaisemmiksi muun muassa korkeakoulujen pisteytystyökalut alkanevat vaikuttaa oppilaiden ainevalintoihin yhä enenevässä määrin. Tämän lisäksi olisi kiinnostavaa verrata Turun kaupungin kielivalintatilastoja muiden isojen kaupunkien kesken, ja toisaalta myös verrata tilastoja pienempien tai harvemmin asuttujen kuntien tilastoihin.

Asiasanat: kielikoulutuspolitiikka, kielipolitiikka, kielisuunnittelu, kielivalinnat, vapaaehtoiset kielet, valinnaiset kielet, koulutusjärjestelmä, perusopetus, ranskan kielen opetus, kielipolku

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Valinnaiset kielet perusopetuksessa	9
2.1	Valinnaisten kielten opetus peruskoulussa ennen 2000-lukua	9
2.2	Valinnaisten kielten opetus peruskoulussa 2000-luvulla	12
3	Kirjallisuuskatsaus	16
3.1	Kielisuunnittelun, kielipolitiikan, kielikoulutuspolitiikan ja koulutuspolitiikan käsitteet	16
3.2	Kielivalintoihin vaikuttavat tekijät	18
3.2.1	Mikrotaso	19
3.2.2	Meso- ja eksotaso	19
3.2.3	Makrotaso	21
4	Aineisto ja menetelmät	25
5	Tulokset – mitä kieliä Turun peruskouluissa on tarjolla ja kuinka paljon niitä valitaan?	28
5.1	Pakolliset A1-kielet Turussa	30
5.1.1	A1-kielitarjonta	30
5.1.2	A1-kielivalinnat ja kielten jatkumo	31
5.2	Vapaaehtoiset A2-kielet Turussa	36
5.2.1	A2-kielitarjonta	37
5.2.2	A2-kielivalinnat ja kielten jatkumo	40
5.3	Valinnaiset B2-kielet Turussa	43
5.3.1	B2-kielitarjonta	43
5.3.2	B2-kielivalinnat	44
6	Yhteenveto ja pohdinta	47
	Lähteet	51
	Tutkimusaineisto	51
	Tieteelliset lähteet	51
	Kehittämissuunnitelmat, selvitykset ja opetussuunnitelmat	56
	Lait ja asetukset	57

Tiedonannot, kannanotot ja yleistajuiset artikkelit	58
Liitteet	60
Liite 1. Kielivalinnat Turun kouluissa	60
Liite 2. Résumé en français – Ranskankielinen lyhennelmä	62

Taulukot

TAULUKKO 1. PERUSOPETUKSEN PAKOLLISTEN JA VAPAAEHTOISTEN KIELTEN TUNTIJAKO ALKAEN 1.8.2016 (422/2012)	12
TAULUKKO 2. PERUSOPETUKSEN PAKOLLISTEN JA VAPAAEHTOISTEN KIELTEN TUNTIJAKO ALKAEN 1.1.2020 (793/2018)	13
TAULUKKO 3. TURUN PERUSOPETUKSEN PAKOLLISTEN JA VAPAAEHTOISTEN KIELTEN VOIMASSAOLEVA TUNTIJAKO (HYVÄKSYTTY 6.4.2016; TURUN OPS 2021)	13
TAULUKKO 4. TUTKIMUKSESSA MUKANA OLLEET KOULUT, JOTKA LAKKAUTETTIIN TARKASTELUAJANJAKSONA 2000–2024	26
TAULUKKO 5. RANSKAN OPISKELIJOIDEN MÄÄRÄ KOKO SUOMESSA SUHTEUTETTUNA SUOMEN PERUSOPETUKSEN OPPILASMÄÄRÄÄN VUOSINA 2019–2023.	28
TAULUKKO 6. RANSKAN OPISKELIJOIDEN MÄÄRÄ TURUN PERUSKOULUISSA SUHTEUTETTUNA TURUN PERUSOPETUKSEN OPPILASMÄÄRÄÄN VUOSINA 2019–2023.	28
TAULUKKO 7. A1-RANSKAN JATKUMO ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN	35
TAULUKKO 8. ETELÄINEN YHTEISTYÖALUE (TURUN OPS, 2016; TURUN OPS, 2021)	37
TAULUKKO 9. ITÄINEN YHTEISTYÖALUE (TURUN OPS, 2016; TURUN OPS, 2021 – KURSIIVIT LISÄTTY)	38
TAULUKKO 10. POHJOINEN YHTEISTYÖALUE (TURUN OPS, 2016; TURUN OPS, 2021 – KURSIIVIT LISÄTTY)	38
TAULUKKO 11. A2-RANSKAN JATKUMO ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN	42
TAULUKKO 12. ETELÄISEN YHTEISTYÖALUEEN B2-KIELITARJONTA	43
TAULUKKO 13. ITÄISEN YHTEISTYÖALUEEN B2-KIELITARJONTA	43
TAULUKKO 14. POHJOISEN YHTEISTYÖALUEEN B2-KIELITARJONTA	43

Kaaviot

KAAVIO 1. A1-KIELET 1. LUOKALLA VUOSINA 2000–2024	31
KAAVIO 2. A1-KIELET 3. LUOKALLA VUOSINA 2000–2024	32
KAAVIO 3. A1-KIELET 1. LUOKALLA (POIS LUKIEN ENGLANTI)	32
KAAVIO 4. A1-KIELET 3. LUOKALLA (POIS LUKIEN ENGLANTI)	33
KAAVIO 5. A1-RANSKA 3. LUOKALLA	34
KAAVIO 6. A1-KIELET 6. LUOKALLA (POIS LUKIEN ENGLANTI)	34
KAAVIO 7. A1-KIELET 7.–9. LUOKALLA (POIS LUKIEN ENGLANTI)	36
KAAVIO 8. A2-KIELET 4. LUOKALLA	40
KAAVIO 9. A2-RANSKA 4. LUOKALLA	41
KAAVIO 10. A2-KIELET 6. LUOKALLA	41
KAAVIO 11. A2-RANSKA 7.–9. LUOKALLA	42
KAAVIO 12. B2-KIELET 8.–9. LUOKALLA	44
KAAVIO 13. B2-RANSKA 8.–9. LUOKALLA	45

1 Johdanto

Suomalaisilla on ollut oikeus opiskella vierasta kieltä peruskoulussa jo 1960-luvulta lähtien (Numminen & Piri, 1998: 8). Esimerkiksi vuoteen 1998 asti yli 30 000 asukkaan kunnilla oli velvollisuus tarjota englantia, saksaa, ranskaa tai venäjää (Pyykkö, 2017: 27). Vapaaehtoisia kieliä opiskelevien määrä Suomessa on kuitenkin ollut laskussa jo 1990-luvulta lähtien ja kielivalinnat ovat yksipuolistuneet lähinnä englannin kieleen (ks. Kolehmainen ym., 2025; Kyllönen & Saarinen, 2010). Kangasvieren mukaan (2022: 16) myös koko Euroopan tasolla kieltenopiskelu on vähentynyt, kuten Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa.

Suomalaista kielikoulutusta on pyritty edistämään erilaisten kehittämissuunnitelmien avulla jo 1990-luvulta lähtien, mutta nekkään eivät ole saavuttaneet tavoitteitaan pysyvällä tavalla (Kangasvieri, 2022: 38; Opetushallitus, 2019: 1). Esimerkiksi vuonna 1995 Valtioneuvosto hyväksyi koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman, jonka seurauksena vuosina 1996–2001 toteutettiin KIMMOKE-hanke (2001). Sen tavoitteena oli kielenopetuksen monipuolistaminen ja kehittäminen ja se pyrki tukemaan erityisesti saksan, ranskan ja venäjän opetusta (Sajavaara, 2006: 231). KIMMOKE-hankkeen tavoitteet jäivät kuitenkin saavuttamatta (Piri, 2001: 199; Sajavaara, 2006: 231), sillä kielivalinnat nousivat vain hetkellisesti (Kangasvieri, 2022: 40). Samanlaiset tulokset olivat esimerkiksi vuonna 2008–2011 käynnissä olleen, POP-hankkeen alaisen KIELITIVOLI-ohjelman kohdalla (Tuokko ym., 2012). Opetushallitus muodosti vielä vuosiksi 2002–2004 kielenopetuksen kehittämisverkon (Pohjala, 2004: 258). Hankkeeseen otti osaa 72 kuntaa ja joitakin kielikouluja (Pohjala, 2004: 258). Lisäksi muun muassa Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan kuului *Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma* (2007–2012), jonka yhtenä tavoitteena oli suunnata toimenpiteitä koulujen kieliohjelmien monipuolistamiseksi ja kieltenopetuksen laadun kehittämiseksi (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2008: 42).

Tämän lisäksi kielivalintojen vähenemistä on pyritty korjaamaan Suomessa viime vuosina muun muassa erilaisilla hankkeilla: esimerkiksi keväällä 2017 Opetushallitus myönsi kattavan rahoituksen kielten kärkihankkeeseen, jossa myös ranskan kieli oli mukana (Inha, 2018). Pian hankkeen jälkeen 1.1.2020 voimaan tuli asetusmuutos, jonka mukaan pakollisen ja kaikille yhteisen A1-kielen opetus alkoi jo ensimmäisellä vuosiluokalla aiemman kolmannen luokan sijaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018a, 2018b, 2018c). Tämä kuitenkin johti suurilta osin siihen, että monessa kunnassa ensimmäiseksi vieraaksi kieleksi tarjotaan vain englantia

(ks. Veivo ym., 2021). Kyseessä ei ole vain suomalainen ilmiö ja esimerkiksi myös Virossa englantia opiskellaan ensimmäisenä vieraana kielenä eniten (Veivo ym., 2021: 52; Estonian Ministry of Education and Research, 2022).

Asetusmuutoksista, hankkeista ja kehittämissuunnitelmista huolimatta valinnaisia kieliä valitaan edelleen koko ajan vähemmän, mille on useita syitä. Muun muassa yliopistojen opiskelijavalinnoissa vuodesta 2020 käytössä ollut pisteytystyökalu kannustaa lukiolaisia valitsemaan pitkän matematiikan ja muita luonnontieteitä valinnaisten kielten ja reaaliaineiden sijaan (ks. esim. Mäntylä ym., 2021; SUKOL ym., 2022). Lukiolaisten mukaan myös koulujen, kuntien ja koulutusjärjestelmän toiminnat ja rakenteet, kuten millainen kielivalikoima koulussa on, miten ryhmät on sijoitettu lukujärjestykseen, onko ryhmiä jouduttu yhdistämään ja mikä on vaadittu ryhmäkoko, vaikuttavat kielivalintoihin (Veivo ym., 2023). Aikaisemmin kieltenopettajat ovat arvioineet, että kielivalintojen väheneminen johtuisi kielten opiskeluun liittyvään työläyteen (ibid.; Mäntylä ym., 2021). Kuitenkaan nuorten oma motivaatio oppia kieliä ei ole laskenut, vaan kyse on ennemminkin käytännön vaikeuksista (Veivo ym., 2023).

Miksi vieraita kieliä olisi kuitenkin tärkeää opiskella? Jo 2000-luvun alkupuolella Sajavaara (2006: 224–225) toi esiin vieraiden kielten osaamisen merkityksen yhä globalisoituvassa maailmassa. Yksi konkreettinen etappi oli esimerkiksi Suomen liittyminen EU:hun 1990-luvun puolivälissä. Myös kansainvälisillä sopimuksilla ja yhteiskuntien yleisellä liberaalistumisella on ollut kielitaidon merkitykseen suuri vaikutus. Sajavaara (2006: 224) tunnusti jo 2000-luvun alussa viestinnän kasvavan tarpeen globaalissa maailmassa ja yleisen koulutustason nousun, jolloin työntekijöiltä odotetaan niin äidinkielen kuin vieraidenkin kielten hyvää kirjallista ja suullista hallintaa. Lisäksi tänä päivänä erityisesti tekoälyn merkityksen kasvu korostaa entisestään monikielisyyden ja kulttuurisen ymmärryksen tarvetta (Kolehmainen ym., 2025: 16). Myös kiristynyt maailmanpoliittinen tilanne lisää entisestään tarvetta monipuolisen kielitaidon turvaamiseen. Lähtenmäen ym. (2024) mukaan kielellisellä huoltovarmuudella tarkoitetaan yhteiskunnan kykyä viestiä monikielisesti sekä kansalaistensa että ulkopuolisten tahojen kanssa. Kolehmainen ym. (2025: 19) painottavat, että huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitsemekin asiantuntijatietoa ja kattavan kielistrategian rakentamalla kestäviä kielipolkuja.

Yksi tärkeä julkaisu oli muun muassa vuonna 2017 Opetus- ja kulttuuriministeriön Monikielisyys vahvuudeksi -selvitys (Pyykkö, 2017). Sitä pidetään viime vuosien

selvityksistä yhtenä merkittävimmistä, sillä se tarkastelee koulutuksen kenttää ja antaa siitä ajankohtaisen kuvan (Vaarala ym., 2021: 6–8). Tässä kokonaisuudessa ehdotettiin kymmeniä toimenpiteitä kielikoulutuksen kehittämiseksi, jotka kirvoittivat kevästä 2018 lausuntokierrokselle laitton jälkeen jopa 139 lausuntoa. Selvitystä voidaan täten pitää merkittävänä (Vaarala ym., 2021: 8). Vuonna 2021 Jyväskylän yliopiston alainen tutkimuslaitos, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, julkaisi Monikielisyys vahvuudeksi -selvityksen (2017) seurannan nimeltään Kielivaranto. Nyt! Vaarala ym. (2021: 5) kutsuivat raporttiaan selvitykseksi selvityksestä, koska he halusivat kokeilla, mitä hedelmällistä jo tapahtuneista asioista voidaan päätellä täysin uuden selvityksen laatimisen sijaan.

Raporttien tavoitteiden ymmärtämiseksi on ensin aiheellista määritellä termi *kielivaranto*. Pyykkö (2017: 13) selittää käsitteen seuraavanlaisesti¹:

Kielivarannolla tarkoitetaan **kansallista kielitaitoa** kokonaisuudessaan, **kotimaisten ja vieraiden kielten osaamista** sekä niiden opettamiseen tähtäävää **suunnittelua**. Kielivarannon suunnittelu on kielten aseman ja kehittämisen ohella keskeinen osa **kansallista kielipolitiikkaa**.

Kielitaitovarantoa voidaan siis kuvailla monitasoisena kokonaisuutena, jota kansallinen kielipolitiikka ohjaa. Koulujen kielitarjontaa ohjaavat kuntatasolla tehdyt päätökset ja kielivalintoja sen sijaan vanhemmat ja oppilaat (Pyykkö, 2017: 13). Kielivalinnat taas ovat merkittävässä osassa suomalaisen kielivarannon säilymisessä (Bärlund, 2020a: 101). Sajavaaran (2006: 232–233) mukaan kielitaitovarantoa kasvattavat kielikoulutuksen lisäksi muun muassa kansainvälinen kanssakäyminen, globaalistuminen, julkisen vallan ja erilaisten instituutioiden päätökset sekä yksilöiden itsenäiset päätökset ja toiminnat.

Kuten edellä on mainittu, kaikille yhteinen A1-kieli alkaa nykyisin ensimmäiseltä vuosiluokalta. Vapaaehtoinen A2-kieli alkaa yleensä neljännellä tai viidennellä vuosiluokalla. B1-kieli, eli toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi), alkaa viimeistään kuudennella vuosiluokalla. B2-kieli, eli valinnainen kieli alkaa useimmiten kahdeksannella vuosiluokalla. (ks. esim. Opetushallitus, 2019). Tutkimuksessani keskityn A1-, A2- ja B2-kielten tarjontaan ja valintamääriin Turun peruskouluissa. Toisin kuin näihin edellä mainittuihin kieliin, B1-kieleen ei liity minkäänlaista oppilaan omaa valintaa. Näin ollen B1-kieli on rajattu aineistostani pois. Tarkastelen edellä mainittujen kielten kielivalintatilastoja vuosina 2000–2024. Tämä rajaus mahdollistaa riittävän pitkän ajanjakson havainnoinnin. Koska tämän

---

¹ Korostukset lisätty.

tutkimuksen puitteissa ei ollut mahdollista jokaisen vieraan kielen syvälliseen tarkasteluun, tuloksissa keskitytään erityisesti ranskan kielen valintoihin. Vaikka tässä työssä ei suoraan tutkita tekijöitä kielivalintatilastojen takana, tarkastelen aikaisempien tutkimusten pohjalta erityisesti meso- ja makrotason, eli paikallisten ja alueellisten, tekijöiden vaikutuksia kielivalintoihin yleisellä tasolla.

Tutkimuskysymykseni ovat näin ollen seuraavat:

- 1) Millainen kielitarjonta Turun kaupungin peruskouluissa on A1-, A2- ja B2-kielten osalta ja minkälaisia muutoksia näiden kielten valinnoissa on tapahtunut tarkastelujaksona eli vuosina 2000–2024, erityisesti ranskan kielen osalta? Ovatko Monikielisyys vahvuudeksi -selvityksen (Pyykkö, 2017) suositukset toteutuneet Turussa?
- 2) Millainen kielipolkujen jatkumo valinnaisilla kielillä on Turun kaupungin peruskouluissa?
- 3) Millaisia tekijöitä voisi olla mahdollisten muutosten taustalla?

Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan vieraiden kielen opetusta Suomessa, eli miten valinnaisia kieliä on opetettu ennen 2000-lukua ja 2000-luvulla ja toisaalta, mikä on niiden ajankohtainen tilanne tällä hetkellä. Käsittelen valtakunnallisia päätöksiä, jotka ovat vaikuttaneet valinnaisten kielten opetukseen ja kielivalintoihin. Lisäksi havainnoin valinnaisten kielten tuntijakoa ja sijoittelua perusopetuksessa.

2 Valinnaiset kielet perusopetuksessa

Tässä luvussa määrittelen vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten käsitteet ja tarkastelen niiden roolia perusopetuksessa 1960-luvulta nykypäivään. Tarkastelen valtakunnallisella tasolla tehtyjä päätöksiä, jotka ovat ohjanneet kielten opiskelua. Käsittelen Suomen lakeja, asetuksia ja sopimuksia vieraiden kielten opetukseen liittyen (Finlex). Koska tutkimukseeni sisältyy myös SUKOLin (Suomen kieltenopettajien liitto ry) kannanottoja, käyn myös aluksi lyhyesti läpi liiton toiminnan ja tavoitteet.

SUKOL ry perustettiin vuonna 1957 ja se toimii opettajien omana pedagogisena järjestönä ja yhteistyöverkostona. Sen tavoitteena on ”edistää kieltenopettajien ja kieltenopetuksen asemaa, monikielisyttä ja kansainvälisyyttä².” Liitto kertoo, että tähän se pyrkii vaikuttamalla valtion ja kunnan päättäjiin, viranomaisiin ja suureen yleisöön. Kannanottojen kirjoittaminen on olennainen osa liiton vaikuttamistyötä päättäjien ja yhteistyökumppaneiden tapaamisen lisäksi. Yhtenä liiton tavoitteena on, että Suomessa jokaisella olisi tasapuolinen mahdollisuus opiskella kieliä monipuolisesti asteesta riippumatta huomioiden myös sen, että opettajilla täytyy olla tarpeellinen pätevyys kielten opetukseen.³

Tutkimuksessani on tärkeää tarkastella SUKOLin kannanottoja siksi, että niiden avulla on mahdollista tutkia kieltenopetuksen ajankohtaista ja todellista tilannetta. Tarkastelen tässä työssä sellaisia kannanottoja, jotka liittyvät erityisesti peruskoulun kielivalintoihin vaikuttaviin tekijöihin. SUKOL ry:n kannanottojen kautta pystyn selvittämään päättäjien ja viranomaisten päätösten vaikutuksen kieltenopetukseen ja hahmottamaan, mitkä päätöksistä käytännön tasolla toimivat ja mitkä välttämättä eivät.

2.1 Valinnaisten kielten opetus peruskoulussa ennen 2000-lukua

1960-luvulla vieras kieli sisällytettiin ensimmäistä kertaa opettavien aineiden joukkoon kansakouluasetuksen astuessa voimaan (Numminen & Piri, 1998: 8). Kielenopetuksen englantipainotteisuudesta huolestuttiin jo 1970-luvun lopulla (Numminen & Piri, 1998: 10). Valtioneuvosto asetti kieliohjelmakomitean (1976–1978), jonka pääsääntöisenä tehtävänä oli suunnitella kieltenopetusta kieltenopettajien ja opettajien ammattijärjestön johtohenkilöiden voimin. Kieliohjelmakomitea antoi vahvoja kielipoliittisia suosituksia, joita pidettiin jopa ylimitoitettuina (Numminen & Piri, 1998: 12). Komitean mukaan koko väestön tuli osata

---

² <https://sukol.fi/liitto/mika-sukol-on/>

³ <https://sukol.fi/vaikuttaminen-ja-edunvalvonta/>

ruotsia, eli toista kotimaista kieltä, sekä englantia, eli yhtä toista vierasta kieltä kahden tai kolmenkymmenen vuosikymmenen kuluessa. Kielitaidon tason oletettiin jakautuvan niin, että vain pieni osa väestöstä hallitsisi kielen hyvin, osa tyydyttävästi ja osa välttävästi (Numminen & Piri, 1998: 11). Vieraiden kielten osuudet jakautuivat seuraavasti: saksan kieltä osaisi 30 % väestöstä, mutta vain 5–10 % hallitsisi kielen erittäin hyvin, 5–10 % hyvin tai kohtalaisesti ja 5–10 % välttävästi; venäjän kieltä osaisi myös huimat 30 % väestöstä, mutta ainoastaan 2–5 % oletettiin osaavan kielen erittäin hyvin tai hyvin; ranskan kielen taitoa sen sijaan suositeltiin vain 15–20 %:lle väestöstä ja sen erittäin hyvää tai hyvää osaamista ainoastaan 2–5 %:lle (ibid., 11–12). Näiden kielten valikoituminen opetukseen perustui siihen, että silloisten tutkimusten ja selvitysten mukaan kotimaisten kielten ja englannin jälkeen saksa, ranska ja venäjä osoittautuivat tarpeellisimmiksi kieliksi (Numminen & Piri, 1998: 14). Sajavaara (2006: 226) lisää, että tämän valikoitumisen perusteena oli siis merkitys erilaisille ihmisryhmille ja niiden poliittinen ja taloudellinen vaikuttavuus. Onkin mielenkiintoista, että ranskaa ei pidetty tässä jaottelussa yhtä merkittävänä kuin saksaa ja venäjää.

Komitean työ rakensi perustan kansalliselle kielipoliittiselle periaateohjelmalle, joka velvoitti läänejä ja kuntia laatimaan omat alueelliset kieliohjelmansa. Tämä oli myös alku alueelliselle kielisuunnittelulle, joka mahdollisti kieltenopetuksen ja sen tärkeyden huomioimisen kunnissa (Numminen & Piri, 1998: 14). Saarisen ym. (2019a: 126) mukaan tällainen kielitaitovarantoajattelu johti keskustelua vielä noin 30 vuotta kieliohjelmakomitean jälkeenkin. Koululainsäädäntö muuttui 1980-luvulla kieliopetuskomitean ehdotusten pohjalta niin, että kunnat saivat enemmän valtaa oman kieliohjelmansa laadinnassa (Numminen & Piri, 1998: 14). Lisäksi aikaisemmin säännös oli ollut, että ainoastaan 100 000 asukkaan kunnissa oli velvoite tarjota kotimaisten kielten ja englannin lisäksi saksaa, ranskaa ja venäjää – 20 000 asukkaan kunnissa sen sijaan niin sanottuina lisäkielinä vain yhtä tai kahta kieltä (Numminen & Piri, 1998: 12). Säännös kuitenkin muutettiin siten, että vähintään 30 000 asukkaan kunnissa oli velvoite tarjota samalla tavalla kieliä, kuin aikaisemmin 100 000 asukkaan kunnassa oli ollut.

Velvoitteen täyttäminen ei kuitenkaan onnistunut kielitarjonnan liiallisen hajautumisen ja 12 oppilaan minimivelvoitteen vuoksi. Tästä seurasi se, että kunnat usein ohjasivat kielenopetuksen ainoastaan yhteen kieleen (Numminen & Piri, 1998: 14). Näin ollen valtioneuvosto sääti kielenopetuksen yleissuunnitelman, joka sisälsi kielenopetuksen määrälliset ja laadulliset tavoitteet (ibid.). Ensimmäinen yleissuunnitelma laadittiin vuosiksi 1985–1991, ja se pyrki ohjaamaan kuntia oikeaan suuntaan kieliohjelmien toteuttamisessa.

Tämän jälkeisiin yleissuunnitelmiin lisättiin konkreettisia keinoja ja seurantamuotoja, jotka helpottivat kuntia toteuttamaan kieliohjelmia (ibid.). Lisäksi velvoite kunnille oman kieliohjelman laatimisesta kumottiin (Numminen & Piri, 1998: 14–15). Tavoitteena oli, että peruskoulun ala-asteella vieraiden kielten osuus opetuksesta olisi 5 %, joka jakaantuisi ranskan (1,5 %), saksan (2,0 %) ja venäjän (1,5 %) kielen kesken. Vieraiden kielten osuuden oli määrä kasvaa opetuksessa koulutuksen edetessä: peruskoulun yläasteella toivottiin, että vähintään 35 % oppilaista valitsisi valinnaisen kielen (Numminen & Piri, 1998: 15). Vuonna 1990–1991 valinnaista kieltä opiskelikin jo noin 42 % ikäluokasta (Numminen & Piri, 1998: 15).

Kieliohjelmakomitean siirtyessä sivuun opetusministeriö ryhtyi johtamaan kieliohjelmapolitiikkaa (Numminen & Piri, 1998: 16). Nykyisin valtakunnalliset perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (kuten tällä hetkellä voimassa olevan POPS 2014) laaditaan Opetushallituksen toimesta. Valtakunnallisten opetussuunnitelmien pohjalta laaditaan myös paikalliset opetussuunnitelmat. Opetuksen järjestäjän tulee laatia, kehittää ja hyväksyä paikallinen opetussuunnitelma valtakunnallisen opetussuunnitelman määräyksiä noudattaen (POPS, 2014: 3, 9–13.)

Suomalainen kielikoulutuspolitiikka alkoi suuntautua yhä enemmän länteen Neuvostoliiton hajottua vuonna 1991. Tämä esimerkiksi näkyi liittymisenä Euroopan neuvostoon vuonna 1989, neuvotteluna Euroopan talousalueen jäsenyydestä sekä liittymisenä vuoden 1995 alkupuolella Euroopan unioniin (Saarinen ym., 2019a: 127). Tällöin kasvoi myös ranskan ja saksan kielen suosio – olihan ranska unionin keskeinen käyttökieli ja saksa unionin virallisista kielistä suurin (Sajavaara, 2006: 245–246). Mahdollisesti EU:hun liittymisen ja maailman kansainvälistymisen seurauksena monipuolista kielitaitoa alettiin pitää entistä tärkeämpänä, ja vuonna 1994 opetussuunnitelmaan lisättiin A2-kieli (Kangasvieri, 2022: 21). Se tarkoitti sitä, että vähintään 30 000 asukkaan kunnilla oli velvoite tarjota toisen kotimaisen kielen lisäksi yhteisenä aineena opetettavia kieliä, eli englantia, ranskaa, saksaa tai venäjää (1457/1994, 33 §; 467/1983, 27 § 3 momentti). Kangasvieri (2022: 21–22) kuitenkin huomauttaa, että nykyisen perusopetuslain tullessa voimaan (1.1.1999) tämä lainsäädännöllinen velvoite poistui, eikä A2-kielen ”todellinen kulta-aika” kestänyt kuin noin neljä vuotta. Apajalahden ym. (1996: 38, 40; viitannut Rokka, 2011: 191) mukaan englanti A1-kielenä näin ollen vahvistui ja suosituimmaksi A2-kieleksi nousi ruotsi.

Kaiken kaikkiaan vuosisadan loppua kohden hanke pohjaiset selvitykset alkoivat hallita koulutussuunnittelua työryhmä- ja komiteavaltaisen toimintatavan sijaan. Hanke pohjaisten selvitysten hyvänä puolena voidaan pitää suunnittelun, ja näin ollen kielikoulutuksen kehittämisen, nopeutumista. Niiden huonona puolena puolestaan voidaan pitää läpinäkymättömyyttä, kun parlamentaarisesti valittujen työryhmien sijaan esitykset toteutetaan selvityshenkilöiden tai hankkeiden kautta (Saarinen ym., 2019a: 127). Kuitenkin 2000-luvulle siirryttäessä koulutussuunnittelu muuttui yhteisöllisemmäksi ja läpinäkyvämmäksi (ibid.) ja koulutuksellinen päätöksenteko hajaantui (Saarinen ym., 2019a: 143).

2.2 Valinnaisten kielten opetus peruskoulussa 2000-luvulla

Pyykkö (2017: 31) arvioi, että suurissa kaupungeissa kuten Helsingissä, Espoossa, Tampereella ja Turussa kieliä opiskellaan paljon, ainakin osin laajan tarjonnan vuoksi. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että myös pienemmän tarjonnan kunnissa kieliä saatetaan opiskella suhteellisen paljon. Vaikka kielivalikoima olisi rajattu, se ei välttämättä tarkoita matalaa opiskeluprosenttia. Esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa kieliä ei ole koko ajan valittavissa (valinnaisia kieliä voidaan valita vasta yläkoulussa) tai vain rajoitettu määrä kieliä on valittavissa (ainoastaan yksi valinnainen kieli), se voi kannustaa valitsemaan kyseisen kielen silloin, kun siihen tarjoutuu mahdollisuus.

Kuten luvussa 1 esitettiin, kielivarantoa on yritetty elvyttää 2000-luvulla useilla eri hankkeilla ja kehittämissuunnitelmilla. Niistä huolimatta kieliä valitaan yhä vähemmän. Vuonna 2020 aloitettu A1-kielen opetuksen varhentaminen oli yksi hallituksen pyrkimyksistä korjata kaventunutta kielivarantoa. Tavallisimmin kolmannelta luokalta kaikille pakolliseksi määrätty A1-kieli (Kangasvieri ym., 2011: 8) varhennettiin alkamaan ensimmäiseltä luokalta vuonna 2020 (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018a; Vaarala ym., 2021: 31). Perusopetuslain kannalta se tarkoitti sitä, että opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2012) 6 §:n 1 momentti muutettiin siten, että kevätlukukaudella 2020 ensimmäisellä luokalla A1-kieltä alettiin opettaa vähintään 0,5 vuosiviikkotuntia ja lukuvuonna 2020–2021 toisella luokalla A1-kieltä alettiin opettaa vähintään 1,5 vuosiviikkotuntia (793/2018). Muutoksia on havainnollistettu taulukoissa 1 ja 2:

Taulukko 1. Perusopetuksen pakollisten ja vapaaehtoisten kielten tuntijako alkaen 1.8.2016 (422/2012)

Vuosiluokka Aine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
A1-kieli			9				7			16
B1-kieli						2	4			6
A2-kieli			(12)							(12)
B2-kieli							(4)		(4)	

Esimerkiksi vuoteen 2020 asti A1-kieli aloitettiin vasta kolmannelta luokalta. Taulukosta 2 voidaan nähdä, että vuodesta 2020 lähtien A1-kieli aloitetaan ensimmäiseltä luokalta ja sen vuosiviikkotuntien määrää nostettiin kahdella.

Taulukko 2. Perusopetuksen pakollisten ja vapaaehtoisten kielten tuntijako alkaen 1.1.2020 (793/2018)

Vuosiluokka Aine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
A1-kieli	2		9				7			18
B1-kieli						2	2	3		7 ⁴
A2-kieli			(12)							(12)
B2-kieli							(4)		(4)	

Turussa A1-kielen opetuksen varhentaminen alkoi ensimmäisen luokan osalta 1.8.2019 yhdellä vuosiviikkotunnilla ja toisen luokan osalta 1.8.2020 yhdellä vuosiviikkotunnilla (Turun OPS, 2016: 12–13). Turun peruskoulut noudattavat tuntijakoa 224 + 4 (Turun OPS, 2021). Tämä tarkoittaa, että alakoulussa on kolme vuosiviikkotuntia ja yläkouluissa yksi vuosiviikkotunti voidaan sijoittaa koulun päättämällä tavalla. Turussa A- ja B-kielten tuntijako on seuraavanlainen:

Taulukko 3. Turun perusopetuksen pakollisten ja vapaaehtoisten kielten voimassaoleva tuntijako (hyväksytty 6.4.2016; Turun OPS 2021)

Vuosiluokka Aine	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
A1-kieli	1	1	2	2	3	2	2	2	3	18
B1-kieli						2	2	1	1	6
A2-kieli				2	2	2	2	2	2	12
B2-kieli								2	2	4

⁴ Asetuksessa 793/2018 kokonaistuntimäärä oli yhteensä 6, sillä vuosiluokilla 7–9 tunteja oli vain 4.

Lisäksi B1-kielen eli toisen kotimaisen kielen opetus varhennettiin alkamaan kuudennelta luokalta aiemman seitsemännen luokan sijaan vuonna 2016. Muutos on todettu jossain määrin epäonnistuneeksi ratkaisuksi (ks. esim. Kurki, 2021: 21; Kangasvieri & Mård-Miettinen, 2024: 24; Vaarala ym., 2021: 52; SUKOL ry, 2022). Vaikka B1-kielen varhentaminen on sinänsä positiivinen asia, se on kuitenkin kaksijakoisesti laskenut panostusta muihin A- ja B-kielten oppimääriin. SUKOL julkaisi vuonna 2022 lausuntopyynnön B1-kielen kokonaistuntimäärän nostamisesta (SUKOL ry, 2022). Samalla liitto painottaa, että muidenkin kielten oppimäärien osalta tarjonta on hyvin puutteellista⁵:

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry esittää tässä yhteydessä myös huolensa B1-kielen tuntimäärän lisäämisen vaikutuksista muiden kielten opiskeluun ja tarjontaan: *A1-kielen tarjonta on äärimmäisen kaventunut* sitten varhentamispäätöksen, ja käytännössä A1-kielenä on monin paikoin **vain englantia**. *A2-kielten* tarjonnan muututtua vapaaehtoiseksi opetuksen järjestäjille on myös näiden opetukseen **kohdennettu** monin paikoin **leikkuria**. *B2 -kielet* ovat käytännössä **lähes kadonneet** yläkouluista, ja *lukio-opetuksessa* kielten opiskelu on myös **voimakkaasti kaventunut**. Laajemman ja monimuotoisemman opetussuunnitelmapohjaisen kielivarannon varmistamiseen tulee valtiovallan taholta kohdentaa vaikuttavia kehitystoimenpiteitä.

Koska B1-kieli varhennettiin alkamaan jo kuudennelta luokalta, A2-kielen aloittaminen alakoulussa tarkoittaisi sitä, että sen valinnut oppilas aloittaisi alakoulun aikana jopa kolme kieltä (A1-, A2- ja B1-kielet), mikä voisi tuntua liian isolta määrältä alakoululaiselle oppijalle muun opetuksen lisäksi.

Monikielisyys vahvuudeksi selvityksessä suositellaan A1-kielen varhentamisen ohessa, että A1-kieli olisi pääsääntöisesti muu kuin englantia (Pyykkö, 2017: 124). Samassa selvityksessä ehdotetaan A2-kielen varhentamista siten, että se alkaa kolmannelta luokalta. Koska suosituksena on, että A1-kielenä olisi englantia, A2-kielen ehdotetaan olevan englantia (ibid.). A1-kieli on kuitenkin harvoin muu kuin englantia, eli näin ollen se vaikuttaa myös siihen, mikä kieli A2-kieleksi valikoituu. Vaaralan ym. (2021) toteuttamassa selvityksessä tutkijat teettivät kyselyn Opetushallitukselle, johon vastasi ainoastaan yksi asiantuntija. Hänen mukaansa A2-kielen varhentaminen valtakunnallisesti tarkoittaisi muutoksia tuntijakoon ja perusopetuslakiin (ibid.: 31–32). Voidaan siis päätellä, etteivät muutokset tule tapahtumaan hetkessä. Kuitenkin osa kunnista, kuten Turku, on varhentanut A2-kielen opetusta vapaaehtoisesti kolmannelle tai neljännelle luokalle (ibid.: 32). Tästä huolimatta englantia

---

⁵ Korostuksia muokattu: lähdetekstin ensimmäisen lausekkeen lihavointi poistettu ja lisätty korostukset itse.

aloitetaan lähes aina ensin A1-kielenä, ja mahdollisuus valita muita kieliä tapahtuu vasta A2-kielen alkaessa (ibid.: 115). Näin ollen englanti ensisijaisena A2-kielenä ei ole toteutunut Turussakaan, vaikka se on varhentanut A2-kielen opetuksen aloittamista suositusten mukaisesti.

Aiheeseen on ottanut kantaa myös SUKOL ry, OAJ sekä Suomen Luokanopettajat ry, joiden vuonna 2021 teettämän kyselyn (SUKOL ry. ym., 2021) mukaan A2-kielten tarjoamisesta on luovuttu säästösyihin vedoten ja B2-kieliset ovat lähes kadonneet kielitarjonnasta. Tällä hetkellä A2-kielen tarjoaminen kunnissa onkin vapaaehtoista. SUKOL argumentoi, että A2-kielten tarjoaminen pitäisi muuttua kunnille pakolliseksi, jotta kielivaranto ei heikentyisi. Heidän mukaansa kuntien välinen yhteistyö on puutteellista, eikä tavoitteisiin oppijoiden kielipolkujen turvaamisesta tai pätevän opetushenkilöstön takaamisesta päästä, ellei kehittämistyötä tehdä aktiivisesti.

3 Kirjallisuuskatsaus

Tässä luvussa määrittelen tarkemmin tutkimukseen liittyvän termistön ja kerron aikaisemmista tutkimuksista kielivalintoihin vaikuttaviin tekijöihin liittyen. Ensimmäiseksi määrittelen kielisuunnittelun, kielipolitiikan, kielikoulutuspolitiikan ja koulutuspolitiikan rinnakkaiset käsitteet ja sen jälkeen keskityn kielivalintoihin vaikuttaviin tekijöihin eri osa-alueilla. Yleisesti ottaen Suomessa on poikkeuksellisen voimakkaasti sääntelevä kielilainsäädäntö muihin Pohjoismaihin tai Eurooppaan verrattuna (Pöyhösen ym., 2019: 10). Esimerkiksi vain harvoissa maissa on kansallinen kielistrategia tai muita kieleen liittyviä politiikkalinjauksia (Pyykkö, 2017: 78). Suomessa kuitenkin noudatetaan kansalliskielistrategiaa, josta Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen (Valtioneuvoston kanslia, 2012; Bärlund, 2020a: 37). Vaikka kansalliskielistrategian ensisijaisena tavoitteena on kahden kansalliskielen, eli suomen ja ruotsin käytön linjaaminen, se painottaa myös muun kielitaidon tärkeyttä Suomessa (Bärlund, 2020a: 37).

3.1 Kielisuunnittelun, kielipolitiikan, kielikoulutuspolitiikan ja koulutuspolitiikan käsitteet

Kielisuunnittelu tarkoittaa kielen käyttöön, asemaan, rakenteeseen, sanastoon tai opetukseen vaikuttamista (Sajavaara ym., 2007: 15). Näin ollen kielisuunnittelun voidaan sanoa olevan tietoista tavoittelemista kielen ja sen toimintojen muutokseen yhteiskunnassa (ibid.). Siitä ovat useimmiten vastuussa viranomaiset, ammatilliset ryhmät, järjestöt ja yksittäiset toimijat (ibid.). Kielisuunnittelu ei kuitenkaan suinkaan ole yksin koulun käsissä, vaan esimerkiksi oppilaiden ja huoltajien tekemät kielivalinnat ovat osa sitä: Bärlund (2020a: 101) toteaaakin, että kielivalintojen tekeminen näyttäytyy huoltajille yhtenä konkreettisena osana kielisuunnittelua.

Liddicoatin & Taylor-Leechin (2015: 1–2) mukaan kielisuunnittelu voi joko kannustaa monikielisyyteen tai rajoittaa sen saavuttamista. He toteavat, että varsinkin eurooppalaisten kansallisvaltioiden muodostumisen alkuvaiheessa kouluja on pidetty kansallisen identiteetin rakentajina ja monikielisyyttä on saatettu pitää jopa uhkana kansalliselle yhtenäisyydelle. Kuitenkin toisen maailmansodan jälkeen koulutuksen suunnittelussa alettiin keskittyä yksilön kehitykseen kansallisen identiteetin sijaan, ja kielellistä monimuotoisuutta alettiin ymmärtää paremmin. Esimerkiksi vuonna 1953 UNESCO totesi, että lapselle paras opetuskieli on hänen äidinkielensä (UNESCO, 1953: 11; viitannut Liddicoat & Taylor-Leech, 2015: 2).

Kielipolitiikalla tarkoitetaan eri kielten ja yhteiskunnan välisen suhteen hoitamista tietoisilla toimenpiteillä (Sajavaara ym., 2007: 15). Lisäksi näiden toimenpiteiden tarkoituksena on huolehtia myös eri kieliä puhuvien ihmisryhmien sekä kielentutkimuksen suhdetta yhteiskuntaan (ibid.). Rousseau (2005: 2) jakaa kielipoliittiset toimet kahteen ryhmään: toisaalta toimiin, jotka tukevat puhujien luontaista itsesääätelyä esimerkiksi tukitoimilla tai kampanjoilla (*politiques linguistiques à caractère incitatif*) ja toisaalta lainsäädännöllisiin tai sääntelyyn perustuviin toimiin (*politiques linguistiques à caractère contraignant*). Calvet'n (2021: 276) mukaan kielipolitiikka (*politique linguistique*) kuvastaa poliittisia päätöksiä kielen suhteen, kun taas kielisuunnittelu (*planification linguistique*) vastaa tämän toiminnan konkreettisesta toteutumisesta. Sajavaara ym. (2007: 15) toteaa kuitenkin, ettei kielisuunnittelun ja kielipolitiikan suhde ole hierarkkinen, vaan kaksisuuntainen. Tämä tarkoittaa, että ”kielisuunnittelu johtaa kielipolitiikan määrittelemiseen tai vastaavasti kielipolitiikka ohjaa kielisuunnittelua” (ibid.). Pöyhösen ym. (2019: 17) mukaan kielipolitiikka kattaa myös kielelliset oikeudet ja velvollisuudet, joiden sääntely valtioneuvostossa on oikeusministeriön vastuulla.

Kielikoulutukseen liittyvää kielipolitiikkaa tehdään valtion, kunnan, ja yksilön ja perheen tasolla (Bärlund, 2020a: 24–25). Kielipolitiikka esimerkiksi vaikuttaa valtion suhteeseen perusopetuksessa opetettaviin kieliin, kunnissa se puolestaan näyttäytyy muun muassa päätöksinä koulujen kielivalikoimasta, kielten minimiryhmäkoosta tai kielenopetuksen kehittämisestä. Yksilön ja perheen tasolla Bärlund nimeää kielivalintojen tekemisen kielipoliittisena toimintana (Bärlund, 2020a: 24–25). Bärlundin (2020a: 25) mukaan kielipolitiikka voi olla kannustavaa tai rajoittavaa. Kannustava kielipolitiikka tarkoittaa, että monikielisyyttä edistetään kaikilla edellä mainituilla tasoilla toiminnan ja päätöksenteon kautta. Rajoittava kielipolitiikka sen sijaan kaventaa yksilöiden oikeuksia. Kielivalintojen näkökulmasta rajoittamista voi tapahtua esimerkiksi suurentamalla ryhmäkokoja.

Kielikoulutuspolitiikalla tarkoitetaan esimerkiksi koulutuksen organisointia ja linjausta eri kielten osuudesta eri koulutusasteilla (Pöyhönen ym., 2019: 17). Saarisen ym. (2019a: 144) mukaan tänä päivänä kielipoliittisiin linjauksiin heijastuvat yksilölliset oppimiskäytännöt ja pirstaloitunut kielikoulutus, mutta toisaalta myös yhteisölliset, joustavat ja monimuotoiset kielenoppimisen paikat. Toisinaan kielikoulutuspoliittiset linjaukset voivat aiheuttaa jopa ei-toivottuja seurauksia, sillä linjausten vaikutusten arvioiminen etukäteen on hankalaa ja miltei mahdotonta (ibid.). On esimerkiksi osoitettu, että A1-kielen varhentaminen vuodesta 2020 lähtien ei vaikuttanut kielivalintoihin tarkoitetulla tavalla (valintojen monipuolistaminen),

vaan johti englannin aseman vahvistumiseen ja sen aloittamiseen aikaisemmin (ks. esim. Vaarala ym., 2021; Seikkula, S., & Vilkuna, O., 2023).

Saarisen ym. (2019b: 7) mukaan käsitteet kielipolitiikka ja kielikoulutuspolitiikka eivät ole toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, sillä niiden ”tuottamiseen ja toteutumiseen vaikuttavat monenlaiset historialliset, yhteiskunnalliset ja poliittiset tekijät, jotka kietoutuvat toisiinsa sekä rakenteellisesti että sisällisesti.” Sajavaara ym. (2007: 15–16) toteaa, että kielikoulutuspolitiikka asettuu koulutuspolitiikan ja kielipolitiikan väliin, sillä kuten missä tahansa muussakin koulutuksessa, myös kielikoulutuksessa tulee ottaa huomioon yleiset koulutuspoliittiset tarpeet ja tavoitteet. Kielipoliittisen sääntelyn ollessa oikeusministeriön vastuulla, kielikoulutuspoliittinen ohjaus tapahtuu Opetus- ja kulttuuriministeriön alueella. Sen asiantuntijaorganisaationa toimii Soveltavan kielentutkimuksen keskus Jyväskylän yliopistossa, kun taas kotimaisten kielten osalta kielipoliittista toimintaa ohjaa Kotimaisten kielten keskus Helsingissä (Pöyhönen ym., 2019: 17).

Koulutuspolitiikka voi vaikuttaa kielikoulutukseen monella tavalla (Saarinen ym., 2019a: 121). Ensiksikin opetussuunnitelmatyö sekä valtakunnalliset rakenteet, kuten lainsäädäntö ja rahoitus, ovat koulutuspolitiikan tulosta, ja siten muokkaavat myös kielikoulutusta. Toiseksi kielikoulutusta muovaavat politiikan yksilötoimijat, kuten opettajat, jotka hyödyntävät vaikuttamisessa pedagogista lähtökohtiaan sekä oppilaat, jotka puolestaan valitsevat kouluja tai kouluaineita yhteistyössä huoltajiensa kanssa. Kolmanneksi kielikoulutukseen vaikuttaa puoluepolitiikka, joka tulee esiin paikallisesti ja kansallisesti rahoituksen ja ideologisen sääntelyn kautta. Neljänneksi se, mihin eri tieteenalojen kehitys suuntaa painopisteitään ja tavoitteitaan, on olennaista kielikoulutuksen kannalta (Saarinen ym., 2019a: 121). Suomessa koulutuspoliittinen päätöksenteko on usein hajautettu ja ulkoistettu kuntiin, mikä voi olla haasteellista kielikoulutukselle (ks. esim. Kangasvieri & Mård-Miettinen, 2024: 3; Saarinen ym., 2019a: 145). Keskusjohtoisuudesta on siirrytty siihen, että vastuuta annetaan enemmän koulutuksen paikallisille järjestäjille, kuten kunnille, opetuksen järjestäjille, kouluille ja erityisesti rehtoreille. Uhkana hajautetussa järjestelmässä on, että opiskelu eriytyy, pirstaloituu ja eriarvoistuu (Saarinen ym., 2019a: 145).

3.2 Kielivalintoihin vaikuttavat tekijät

Kieltenopetusta ja kielivalintoja voidaan tarkastella mikro-, meso- ja makrotasolta kehämäisenä kuviona, joka mukailee Bronfenbrennerin (1977) kehittämää ekologista

systemiteoriaa. Siihen ovat perustaneet tutkimuksensa esimerkiksi Bärlund (2020) ja Pollari ym. (2022).

3.2.1 Mikrotaso

Kieltenopetuksen kannalta mikrotaso käsittää luokkahuoneessa tai kodissa tapahtuvan vuorovaikutuksen kahden ihmisen välillä (Bärlund, 2020b). Kyse on siis yksilön toimintaympäristöstä. Samalla tavalla kielivalintoja voidaan tutkia mikrotasolta. Pollari ym. (2022) esimerkiksi hyödyntävät tutkimuksessaan The Douglas Fir Group'n (2016) viitekehystä, jonka mukaan mikrotasolla valintoihin vaikuttavat yksilön omat valinnat, kiinnostuksenkohteet ja ajankäyttö. Kangasvieri ym. (2011: 54–55) eivät käytä käsitteitä mikro-, meso- tai makrotaso, mutta käsittelevät myös henkilökohtaisia tekijöitä, kuten motivaatiota. Kuten Kangasvierien tutkimustuloksista (2019: 200) voidaan todeta, Suomen kielikoulutuksen haasteita ovat ensiksikin herättää oppijoiden kiinnostus muihinkin vieraisiin kieliin kuin Englantiin ja toisekseen ylläpitää kiinnostuksen ja motivaation opiskella näitä kieliä. Pollarin ym. (2022) toteuttamassa tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että mikrotasolla lukiolaisten kielivalintoihin vaikuttivat erityisesti kielenopiskelun koettu työläys ja pelko siitä, että kieliaineisiin panostaminen veisi kouluarjesta liikaa aikaa.

3.2.2 Meso- ja eksotaso

Mesotaso kielenopetuksen kannalta tarkoittaa koulun hallintoa sekä vuorovaikutusta useamman mikrotason välillä, kuten kodin ja koulun välistä yhteistyötä (Bärlund 2020b). Mesotasolla kielivalintoihin vaikuttavat esimerkiksi kuntien resurssit, kouluaineiden ryhmä- ja tuntijaot sekä lukujärjestys (Pollari ym., 2022: 222). Kangasvierien ym. (2011: 54) tilannekatsauksen tuloksissa paikallisella tasolla (eli tässä tapauksessa mesotasolla) kielivalintoihin vaikuttavat esimerkiksi päätökset koulun kielitarjonnasta ja opetusjärjestelyistä. Pollarin ym. tutkimus (2022) osoittaa, että lukiolaiset kokivat esimerkiksi tuntien järjestämisen toisessa koulussa tai etäopiskelun kielivalintoja haittaavina tekijöinä.

Vuonna 2023 SUKOL otti kantaa vieraiden kielten opetustuntien sijoittelusta tuntijärjestyksiin perusopetuksessa vedoten opetuksen järjestäjiin (Vilkuna, 2023). Liitto toteaa, ettei kielituntien yhdistäminen kaksoistunneiksi edistä vieraan kielen oppimista millään tavoin: varsinkin kielen opiskelussa toisto on tärkeää, jotta tieto siirtyy tehokkaasti pitkäaikaiseen muistiin. SUKOL huomauttaa myös, ettei vieraiden kielten tunteja ole mielekästä sijoittaa lukujärjestyksessä aikaiseen aamuun tai myöhäiseen iltapäivään. Myös

Veivon ym. (2023) kyselytutkimuksessa kävi ilmi, ettei nuoria estänyt kielten opiskelun aloittaminen motivaatiosyistä, vaan pikemminkin juuri järjestelysyistä.

SUKOL julkaisi vuonna 2020 tekemänsä kyselyn tulokset, jotka osoittivat karusti B2-kieliryhmien määrän vähenemisen yläkoulussa sekä syitä valinnaisten kielten vähenemiseen (SUKOL ry, 2020). Kyselyyn vastasi 237 opettajaa. Suurimmiksi syiksi nähtiin esimerkiksi seuraavat ilmiöt: valinnaisuus on vähentynyt perusopetuksen tuntijaossa, ryhmäkokovaatimukset ovat liian suuria ja kielten suosio on laskenut. Lisäksi A2-kielen aloittaminen alakoulussa johtaa usein siihen, ettei B2-kieltä enää aloiteta yläkoulussa.

Myös opetuksen laatu on tärkeä tekijä. Francia & Riis (2016) tutkivat, miten espanjan kieltä opiskellaan valinnaisena kielenä Ruotsissa. Vaikka espanjan kieli on suosittu oppilaiden keskuudessa, sen oppimistulokset ovat heikkoja tai kieli usein keskeytetään myöhemmin. Yhtenä keskeisenä syynä tähän nähdään muun muassa pätevien kieltenopettajien puute (Francia & Riis, 2016: 173). Francia & Riis (2016: 180) viittaavat Swedish Agency for Public Management'n dataan vuodelta 2007, jolloin kieliä opettavista opettajista jopa 70 %:lla oli joko puutteellinen pätevyys tai ei pätevyyttä lainkaan opettaa espanjan kieltä. Vastaavat luvut ranskan ja saksan suhteen olivat 55 % ja 54 %. Myös opettajan pedagogiset tavat opettaa vaikuttavat kielivalintoihin. Esimerkiksi Pollarin ym. (2022) tutkimuksessa kävi ilmi, että myös opetuksen arvioinnin painottaminen oikeakielisyyteen ymmärretyksi tulemisen sijaan saattaa vaikuttaa siihen, ettei kieltä valita. Lisäksi rehtoreiden ja opinto-ohjaajien asennoituminen kieliopintoihin ohjaavat kielivalintoja (Kangasvieri ym., 2011: 54). Bärlund (2020a: 100) on samaa mieltä: hänen mukaansa eritoten rehtoreilla on iso rooli heidän koulunsa kielikoulutuspoliittisessa toiminnassa ja ilmapiirissä, sillä he ovat yksiköidensä esihenkilöitä ja siten myös tulosvastuullisia. Bärlund painottaa, että päätöksellä, suhtautuuko rehtori kielivalintoihin positiivisesti vai negatiivisesti, on suuri vaikutus työn ja toiminnan kehittymiseen (2020a: 100–101).

Bärlund on erottanut tutkimuksessaan (2020a: 21; 2020b) myös eksotason, joka nähdään meso- ja makrotason välissä. Se kattaa kunnallisen hallinnon, johon kuuluvat muun muassa kunnallinen strateginen ja operatiivinen kielipolitiikka, kielikoulutuspolitiikka ja kielisuunnittelu (ibid.). Toisin sanoen eksotasolla kielivalintoihin vaikuttavat alueelliset tekijät, kuten edellä mainittujen asioiden lisäksi kuntien taloudellinen tilanne, kielitarjonta ja kielten opiskelun mahdollisuuksista tiedottaminen (Kangasvieri, 2022: 54). Viimeiseksi mainittua voi tapahtua kielivalintavanhempainloissa esimerkiksi Elinkeinoelämän

keskusliiton julkaisuja hyödyntämällä. Lisäksi opettajien työtehtäviin kuuluu valinnaisainekielen markkinoiminen kaikilla paikkakunnilla (Bärlund, 2022: 101). Kuitenkin Bärlundin toteuttama tutkimus osoittaa, ettei opettajan innokkuus yksinään riitä kannattelemaan kielenopetuksenryhmän toteutumista, vaan siihen tarvitaan tukea myös rehtorilta (2020a: 105). Alueellisten yhteistyömuotojen kehittäminen on tärkeää, mutta toistaiseksi vielä puutteellista: Vaaralan ym. (2021: 45) teettämä kysely kuntien sivistysjohtajille osoitti, että vain 31 % heistä koki alueellisen yhteistyön koulujen tai naapurikuntien kesken toteutuneen monipuolisemman kielenopetuksen järjestämiseksi. Rehtoreiden ilmoittama aktiivisuus yhteistyöhön oli tätäkin alhaisempi, 27 %.

3.2.3 Makrotaso

Makrotaso kielenopetuksen näkökulmasta kattaa kansallisen hallinnon, eli kansallisen kielipolitiikan, kielikoulutuspolitiikan ja kielisuunnittelun. Se käsittää edeltävien tasojen koko sosiokulttuurisen kontekstin lainsäädäntöineen ja normeineen (Bärlund, 2020b). Valtakunnallinen taso kattaa siis esimerkiksi perusopetuksen tuntijaon kieliohjelmiseen ja opetussuunnitelmien perusteet (Kangasvieri ym., 2011: 54). Makrotasolla on tehty muun muassa päätökset A1- ja B1-kielen varhentamisesta, jotka eivät osoittautuneet kielenopiskelua lisääviksi muutoksiksi: A1-kielen varhentaminen vuonna 2020 johti jopa kielen opiskelun yksipuolistumiseen, koska useimmat kunnat tarjosivat A1-kielenä vain englantia. Lisäksi B1-kielen varhentaminen alkamaan kuudennelta luokalta on johtanut siihen, että yhä harvempi valitsee A2-kielen peruskoulussa (Veivo ym., 2021: 61).

Makrotasolla valintoihin vaikuttavat myös yhteiskunnassa vallitsevat asenteet kieliä, kielenopiskelua ja kielen eri statuksia kohtaan (ibid.: 55). Yhteiskunnan arvoja ja asenteita kielenopiskelua kohtaan muokkaavat niin kulttuuriset, poliittiset kuin taloudelliset arvot (Pollari ym., 2022: 221). Asenteiden yhteyttä kielivalintoihin ovat tutkineet muun muassa Taylor & Marsden (2014: 902). Heidän mukaansa englanninkielisissä maissa kielivalintojen lasku on liitetty kielteisiin yhteiskunnallisiin asenteisiin sekä oppilaiden omiin asenteisiin ja käsityksiin. Taylorin ja Marsdenin tutkimus osoitti, että oppilaiden käsitykset kielenopetuksesta (ranska, saksa tai espanja) ja asenteet kieliä kohtaan ennustivat luotettavasti kielivalintoja. Yhteiskunnalla on siten myös paljon vaikutusta kielivalintoihin.

Vaikka käsittelen tutkielmassani peruskoulun kielivalintoja, myös lukiokoulutuksessa tapahtuneilla muutoksilla on merkitystä peruskoulujen kielivalintoihin – onhan kielen opiskelu jatkumo peruskoulusta toiselle asteelle ja siitä eteenpäin. Kielivalintoja ohjaavat

myös ylioppilaskirjoitukset, joissa matemaattisista aineista on vuodesta 2020 lähtien saanut enemmän pisteitä kuin kieliaineista jatko-opintoihin haettaessa. Päätös esimerkiksi korkeakoulujen pisteytystyökalusta on tapahtunut makrotasolla. Pisteytystyökalu antaa korkeakouluhaussa suuremman painoarvon matemaattisille aineille, joten se ei kannusta opiskelijoita valitsemaan kieliä (Mäntylä ym., 2021; Veivo ym., 2021: 61). Useammassa tutkimuksessa käykin ilmi, että se vaikuttaa merkittävästi lukiolaisten kielivalintoihin (ks. esim. Pollari ym., 2022; Kiehelä, 2021). SUKOL ry, Liikunnan ja terveystiedon opettajat LIITO ry, Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry, Filosofian ja elämäntutkimustiedon opettajat FETO ry ja Psykologianopettajat PSOP ry julkaisivatkin yhdessä vuonna 2022 myös yhteisen kannanoton päättäjille, jonka mukaan yliopistojen opiskelijavalinnoissa käytettävä pisteytyökalu asettaa oppiaineet eriarvoiseen asemaan keskenään (Ikola ym., 2022).

Näin ollen kielet siis kilpailevat lukiossa matemaattisten aineiden kanssa. Asetelma on lähtöisin jo vuodesta 1985, kun pitkän matematiikan opiskelijoiden ei tarvinnut opiskella kuin yhtä vierasta kieltä, kun sitä ennen kaikille oli ollut pakollista opiskella kahta vierasta kieltä (Sajavaara, 2006: 230). Lopulta vuonna 1994 tuli voimaan Valtioneuvoston päätös lukion tuntijaosta (835/1993), joka kumosi kahden vieraan kielen pakollisuuden kaikilta siten, että jäljelle jäi vain yksi pakollinen vieras kieli. Kielten painoarvoa lukiossa on laskettu ennestään vuodesta 2006 lähtien, kun toinen kotimainen kieli muutettiin vapaaehtoisesti kirjoitettavaksi aineeksi (672/2005) ylioppilaskirjoituksissa. Valtioneuvoston asetus 250/2003 ylioppilastutkintoasetuksen muuttamisesta tuli voimaan vuonna 2006, jolloin reaaliaineet muuttuivat erillisiksi kokeiksi eli ainereaaleiksi.

Kielikoulutuksen eriarvoistumista voidaan myös tutkia makrotason tekijänä. Silvennoisen ym. (2016: 29) mukaan peruskoulujärjestelmä on alkanut eriytyä sisäisesti ja muuttua selektiivisemmäksi, monimuotoistuneemmaksi ja yksilöllistyneemmäksi. Tämä tarkoittaa sitä, että yhtenäisen peruskoulujärjestelmän sisällä tapahtuu eriytymistä, joka kytkeytyy sukupuoleen, yhteiskuntaluokkaan, alueellisuuteen tai vähemmistöasemaan (From ym., 2014: 553). Lähinnä korkeakoulutetut vanhemmat valitsevat tietoisesti lapsilleen koulun, joissa on esimerkiksi kielipainotusta, eli mahdollisuus aloittaa kieli varhennetusti tai valita harvinaisempi kieli. Monipuolisemmilla kielivalinnoilla ja paremmalla koulumenestyksellä he pyrkivät rakentamaan lapsilleen johdonmukaisen koulupolun kohti yliopisto-opintoja (Silvennoinen ym., 2016: 41, 60–61). Bärlund toteaa, että oppilailla pitäisi olla tasapuolinen

mahdollisuus valita kieli ilman ennakkoluuloja siitä, menestyisikö oppilas kieliopinnoissa vai ei (2020a: 103–104). From'n ym. mukaan (2014: 553–554)

Koulujen ja asuinalueiden eriytymistä voidaan vastustaa takaamalla kaikille asuinalueille riittävän laadukkaat lähiperuskoulut, joissa eritaustaiset oppilaat sekoittuvat samoihin opetusryhmiin, sekä ehkäisemällä ja pysäyttämällä oppimistulosten eriytyminen.

Tämä olisi erityisen tärkeää myös kielikoulutuksen ja kielivarannon säilymisen kannalta. Esimerkiksi tällä hetkellä A2-kieltä opiskellaan vain puolessa Suomen kunnista ja osassa kunnista sitä ei edes tarjota. Koska A2-kielen opiskelu riippuu oppilaan asuinpaikkakunnasta, se asettaa oppilaat koulutuksellisesti epätasa-arvoiseen asemaan (Kangasvieri, 2022: 108). Francia & Riis toteavat, että asukasmäärältään pienet kunnat tai kunnat, jotka sijaitsevat harvaan asutuilla alueilla, yleensä tarjoavat vain pakolliseksi määritellyjä kieliä, jolloin valinnaista kieltä tarjotaan vasta viimeisenä (2016: 179). Jo 1990-luvun alussa toteutetussa tutkimuksessa (Nikki, 1992) tämä ilmiö oli havaittavissa silloisen C-kielen eli nykyisen B2-kielen osalta. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että isoissa kunnissa kielitarjonta oli suurempi kuin pienissä tai kaksikielisissä kunnissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia -kehittämishankkeessa (2020–2022) varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatua ja tasa-arvoa pyrittiin vahvistamaan osana Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaa. Hankkeessa oli kolme osa-aluetta: varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeita, perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämishankkeita sekä uudet lukutaidot.⁶ Perusopetuksen kehittämishankkeen tavoitteena oli vahvistaa 1) koulutuksellista tasa-arvoa, 2) lasten saamaa tukea sekä 3) opetuksen laatua.⁷ SUKOL otti vuonna 2021 kantaa hankkeen toteutumiseen kieltenopetuksen näkökulmasta (SUKOL ym., 2021)⁸:

[Oikeus oppia -kehittämishankkeessa] [I]ähikoulun asemaa vahvistetaan, opetuksen ryhmäkokoja pienennetään ja rahoitusta uudistetaan siten, että se tukee koulutuksellisen **tasa-arvon** toteutumista. Näiden tavoitteiden tulee näkyä myös **kieltenopetuksen saavutettavuudessa ja järjestämisessä**. Lasten oikeus saada yhdenvertaista opetusta ei voi riippua siitä, missä kunnassa sattuu asumaan.

SUKOLin mukaan tässäkin on syytä pitää huolta, että nämä tavoitteet toteutuvat tasavertaisesti kunnasta riippumatta. Myös SUKOLin ja Kieliasiantuntijat ry:n yhteisessä

⁶ <https://okm.fi/laatuohjelmat>

⁷ <https://okm.fi/perusopetuksen-kehittamishankkeita>

⁸ Korostukset lisätty.

kannanotossa painotetaan, että kaikilla lapsilla tulee olla samat lähtökohdat osallistua yhdenvertaiseen opetukseen (Seikkula & Vilkuna, 2023). SUKOL painottaa myös kannanotossaan opetusministerille, että koulupolun alku ei saa eriarvoistua asuinpaikkakunnan mukaan (Vilkuna ym., 2022).

Pyykön selvityksessä (2017: 125) suositellaan, että kunnat laativat kieli- ja kansainvälisyysohjelmat vuoteen 2020 mennessä. Tällainen strategisempi perusta palvelisi Pyykön mukaan muun muassa oppilaiden kielipolkujen sujuvaa jatkumoa ja selkeyttäisi kielivalintojen tarjontaa ja jakaumaa. Myös SUKOL argumentoi, ettei Suomella ole kansainvälistä kielistrategiaa. Liiton mukaan kielistrategia koostuu tutkimustiedosta ja toimenpiteistä, jotka turvaavat monipuolisen kieltenopiskelun tulevaisuuden. Kun kieltenopetusta rahoitetaan riittävästi, eli hyvään kielitaitoon ja monipuoliseen koulutukseen panostetaan, voi se parhaimmillaan johtaa pidempiin työuriin ja näin ollen myös parempaan työllistymiseen (SUKOL, 2023; Seikkula & Vilkuna, 2023). Kielistrategia takaisi myös yhdenvertaisuuden oppijoiden kesken.

Turun OPS:n (2021: 5) mukaan paikallista opetussuunnitelmaa ohjaavat muun muassa Turku 2029 -kaupunkistrategia. Tässä strategiassa (Turun kaupunki, s.d.: 12, 15) mainitaan kansainvälisyys, muttei kieliä tai kielikoulutusta. Strategiassa kansainvälisen Turun tavoitteita kuvaillaan seuraavasti:

Kansainvälinen toiminta on osa Turun kaupunginkin päivittäistä työtä – kehittämistä, oppimista ja yhteistyötä – ei erillistoiminto. Euroopan tasolla meillä on vahva imago keskisuurena pohjoiseurooppalaisena kulttuurikaupunkina.

Näin ollen vaikuttaisi siltä, ettei Turun kaupungilla ole kielikoulutusta ohjaavaa strategiaa. Tämä on linjassa myös Vaaralan ym. (2021) tekemän selvityksen kanssa, joka osoitti samankaltaisia tuloksia muiden suomalaisten kuntien kohdalla. 81 % (N=26) heidän kyselyynsä vastanneista kunnan sivistystoimen asiantuntijoista vastasi kieltävästi siihen, onko heidän kuntansa laatinut kieli- ja kansainvälisyysohjelman. Vaikka otos on pieni, se antaa kuitenkin jonkinlaisen kokonaiskuvan tilanteesta.

4 Aineisto ja menetelmät

Tarkastelen työssäni Turun kaupungin peruskoulujen kielivalintatilastoja ja kielitarjontaa. Keskityn analyysissäni erityisesti meso- ja makrotason tarkasteluun pohtiessani tekijöitä kielitarjonnan ja kielivalintojen taustalla. Koska kaikkia vieraita kieliä ei ollut tämän tutkimuksen puitteissa mahdollista tutkia syvällisemmin, ranska valikoitui tarkemman analyysin kohteeksi. Muiden valinnaisten kielten (englanti, ruotsi, saksa, espanja ja venäjä) yhteisen tarkastelun lisäksi jokaisessa luvussa on erikseen esimerkki ranskan kielivalinnoista. Seuraavassa luvussa selvitetään Turun kaupungin peruskoulujen osalta, miten englantia opiskellaan suhteessa muihin vieraisiin kieliin, millainen kehityskulku ranskalla on, miten vieraita kieliä on tarjolla turkulaisissa kouluissa ja miltä kielten jatkumo alakoulun ja yläkoulun välillä näyttää. On mielenkiintoista tietää, miten esimerkiksi luvussa 3 mainittu kannustava tai rajoittava kielipolitiikka (Bärlund, 2020a: 25) ilmenee tämän tutkimuksen tulosten valossa. Näkyvätkö valtakunnalliset päätökset, kuten A1-kielen varhentaminen tuloksissa? Millaisia valinnaisen ja vapaaehtoisen kielen minimiryhmäkoovaatimuksia turkulaisissa kouluissa on? Onko kielitarjonta jakautunut tasaisesti Turun kaupungissa?

Tutkimukseni aineisto on hankittu Opetushallituksen hallinnoimasta tilastopalvelu Vipusesta. Valitsin tutkittaviksi kielivalinnoiksi englannin, ruotsin, ranskan, saksan, venäjän ja espanjan kielet. En ottanut huomioon latinaa, koska kyseistä kieltä oli tarjolla vain vähissä määrin ja vasta vuodesta 2019 alkaen. Samoin perusopetuksen 7.–9. luokkien B2-kielivalinnoissa vuosina 2000–2019 on jätetty pois latina. Lisäksi aineistosta on B2-kielen osalta rajattu pois ”muu kieli”, johon ennen vuotta 2011 sisältyivät espanja ja italia. Tästä ryhmästä olisi ollut mahdotonta arvioida, kuinka moni olisi espanjan ja kuinka moni italian opiskelijoita. Tutkimuksessa ei ole myöskään mukana A-kielenä suomea, sillä olen tässä tutkimuksessa kiinnostunut vieraan kielen valinnoista. Vipusessa hakua on mahdollista rajata suodattimilla. Kunnaksi valitsin Turun, oppilaitoksista peruskoulun ja opetuskieleksi suomen.

Vipusessa tilastot ovat tarkasteltavissa kahtena erillisenä ajanjaksona: vuosina 2000–2019 ja vuosina 2020–2024. Ensimmäisenä mainittu ajanjakso perustuu Tilastokeskuksen tiedonkeruuseen perustuviin raportteihin ja toisena mainittu Opetushallituksen ylläpitämään KOSKI-tietovarantoon, jonne opetuksen järjestäjät ilmoittavat tietoja. Koska Vipusessa ei ole mahdollista suodattaa kielivalintoja äidinkielen perusteella ajanjaksona 2000–2019, sitä ei suodatettu tällä perusteella myöskään ajanjaksona 2020–2024. Aineistossa on kuitenkin mukana vain ne oppilaitokset, joiden opetuskieli on suomi. Lisäksi tilastopalvelu Vipunen on

tehnyt raporteille tietosuojauksen. Jos henkilöitä on 1–4, ne näytetään arvona ”1–4”. Neljää suuremmat lukumäärät pyöristetään lähimpään kolmella jaolliseen lukuun. Tutkimuksen tekovaiheessa Vipusessa oli saatavilla oppilasmäärät lukuvuodesta 2000–2001 lukuvuoteen 2023–2024 asti, ja ne on raportoitu tilastovuoden 20.9. tilanteen mukaan. Tässä tutkimuksessa tarkastelen kielivalintoja määrällisesti ja kuvaillen, mutten tee niistä tarkempia tilastollisia analyysejä.

Tutkimuksen aineistoon kuuluvat seuraavat tutkimuksen tekohetkellä toiminnassa olevat, 28 koulua: yhdeksän **yhtenäiskoulua** (Luostarivuoren koulu, Nummenpakan koulu, Puolalan koulu, Syvälahden koulu, Topeliuksen koulu, Turun Lyseon koulu, Turun Steiner-koulu, Vasaramäen koulu ja Yli-Maarian koulu); 17 **alakoulua** (Aunelan koulu, Haarlan koulu, Hannunniitun koulu, Hepokullan koulu, Ilpoisten koulu, Jäkärän koulu, Lausteen koulu, Luolavuoren koulu, Paattisten koulu, Pansion koulu, Puropellon koulu, Pääskylvuoren koulu, Raunistulan koulu, Teräsrautelan koulu, Varissuon koulu, Vähä-Heikkilän koulu ja Wäinö Aaltosen koulu) sekä kaksi **yläkoulua** (Puropellon koulu ja Rieskalähteen koulu). Vipuseen on kuitenkin ilmoitettu dataa kouluista vaihtelevasti. Tuloksia tarkastellessa on hyvä ottaa huomioon, että kaikista edeltävistä kouluista ei ole ilmoitettua dataa jokaisena vuonna aikaväliltä 2000–2024. Se voi johtua joko ilmoittamattomista luvuista tai siitä, että kieliryhmiä ei ole syntynyt.

Lisäksi on otettava huomioon, että Vipuseen ei ole ilmoitettu lainkaan kielivalintatietoja Kärämäen koulusta. Kähärin koulun tilastot ovat ilmoitettu yhteen summattuna Raunistulan koulun kanssa, jolla on kaksi yksikköä: Raunistulan ja Kähärin yksikkö. Koska valitsin Vipusessa oppilaitostyypiksi peruskoulut, kaksi peruskouluasteen erityiskoulua (Katariinan koulu ja Mikaelin koulu) ja yksi perus- ja lukioasteen koulu (Turun normaalikoulu) ovat rajautuneet pois tästä tutkimuksesta. Joiltain osin myös Vipusen suodattimet ovat muuttuneet 2000–2019 ja 2020–2024 ajanjaksoluokkien välillä. Esimerkiksi Turun Steiner-koulu on luokiteltu Vipusessa peruskouluksi vuosina 2000–2019, jolloin se on suodattunut tutkimuksen aineistoon. Sitä vastoin vuosina 2020–2024 kyseessä oleva koulu on luokiteltu perus- ja lukioasteen kouluksi, jolloin se on rajautunut aineistosta pois. Lisäksi aineiston koulujen opetuskieleksi on valittu suomi, joten ruotsinkieliset Cygnaeus skola ja S:t Olofsskolan ovat rajautuneet aineiston ulkopuolelle. Lisäksi tarkasteluajankohtana 2000–2024 osa kouluista on lakkautettu (Taulukko 5):

Taulukko 4. Tutkimuksessa mukana olleet koulut, jotka lakkautettiin tarkasteluajanjaksona 2000–2024

Koulu	Viimeinen tilastovuosi
Kaks Kerran koulu (alakoulu)	2013
<i>Klassikon koulu</i> (yläkoulu)	2012
Kreivilän koulu (alakoulu)	2008
Paavolan koulu (alakoulu)	2008
Paimalan koulu (alakoulu)	2006
<i>Runosmäen koulu</i> (alakoulu)	2014
Särkilahden koulu (alakoulu)	2006
<i>Turun Suomalainen Yhteiskoulu</i> ⁹ (yläkoulu)	2009

Lakkautetuista kouluista Klassikon koulussa, Runosmäen koulussa ja Turun Suomalaisessa Yhteiskouluissa oli myös tarjolla ranskaa.

---

⁹ Toimii nykyään lukiona.

5 Tulokset – mitä kieliä Turun peruskouluissa on tarjolla ja kuinka paljon niitä valitaan?

Tässä kappaleessa tarkastelen Turun kaupungin kielivalintatilastoja Vipuseen raportoitujen tilastojen pohjalta. Vertaan 24 vuoden ajalta kieliä valinneiden opiskelijoiden määrää ja sen muutosta Turun peruskouluissa. Tutustun myös turkulaisten koulujen kielitarjontaan muun muassa Turun paikallisten perusopetuksen opetussuunnitelmien avulla (Turun OPS 2016; Turun OPS 2021). Lisäksi selvitän, millaiselta kielipolkujen jatkumo valinnaisten kielten osalta näyttää Turun kaupungin peruskouluissa, eli jatkavatko kielen valinneet oppilaat kieltä valintansa jälkeen.

Ensiksi havainnollistan viime vuosien osalta Vipuseen raportoidun tiedon perusteella, kuinka paljon Suomessa ylipäätään opiskellaan ranskaa ja toiseksi, kuinka paljon sitä opiskellaan Turussa. Taulukko 5 osoittaa ranskan opiskelijoiden määrän koko Suomessa suhteutettuna Suomen perusopetuksen oppilasmäärään vuosina 2019–2023 ja taulukko 6 ranskan opiskelijoiden määrän Turun peruskouluissa suhteutettuna Turun perusopetuksen oppilasmäärään samana ajankohtana. Suodattimia käytettiin opetuskielen (suomi) ja oppilaitostyyppin (peruskoulut) kohdalla.

Taulukko 5. Ranskan opiskelijoiden määrä koko Suomessa suhteutettuna Suomen perusopetuksen oppilasmäärään vuosina 2019–2023.

Tilastovuosi	Kaikki perusopetuksen oppilaat (luokat 1–9)	Ranskan opiskelijat (luokat 1–6)	Ranskan opiskelijat (7–9)	Ranskan opiskelijat yhteensä	Ranskan opiskelijoiden osuus (%)
2019	498 603	5922	5529	11 451	2,3
2020	499 131	7050	5340	12 390	2,5
2021	496 149	7284	5205	12 489	2,5
2022	496 974	7623	5043	12 666	2,6
2023	495 105	8223	5094	13 317	2,7

Taulukko 6. Ranskan opiskelijoiden määrä Turun peruskouluissa suhteutettuna Turun perusopetuksen oppilasmäärään vuosina 2019–2023.

Tilastovuosi	Kaikki perusopetuksen oppilaat (luokat 1–9)	Ranskan opiskelijat (luokat 1–6)	Ranskan opiskelijat (7–9)	Ranskan opiskelijat yhteensä	Ranskan opiskelijoiden osuus (%)
2019	12 150	255	201	456	3,8
2020	12 207	279	186	465	3,8
2021	12 309	267	162	429	3,5

Tilastovuosi	Kaikki perusopetuksen oppilaat (luokat 1–9)	Ranskan opiskelijat (luokat 1–6)	Ranskan opiskelijat (7–9)	Ranskan opiskelijat yhteensä	Ranskan opiskelijoiden osuus (%)
2022	12 549	264	153	417	3,3
2023	12 696	279	171	450	3,5

Taulukkoja havainnoimalla voidaan todeta, että ranskan opiskelijoiden osuus kaikista perusopetuksen oppilaista on melko pieni niin valtakunnallisesti (2,3 %–2,7 %) kuin paikallisesti Turussa (3,3 %–3,8 %), joskin Turun prosenttiluvun keskiarvo on suurempi kuin valtakunnallisesti (keskiarvo koko Suomen tasolla 2,5 % ja Turussa 3,6 %). Koska kyse on viiden vuoden ajanjaksoista, tuloksia ei voi yleistää koko tarkasteluajankohtaan, mutta se antaa jonkinlaisen kokonaiskuvan. Esimerkiksi valtakunnallisella tasolla ranskan opiskelijoiden määrä näyttäisi olevan jopa nousussa, kun taas Turussa määrä on pysynyt suhteellisen tasaisena. Toki myös ranskan opiskelijoiden määrät ovat paljon pienempiä yksittäisessä kunnassa, joten taulukkoja ei voida suoraan verrata toisiinsa.

Tulokset on jaettu kolmeen alalukuun kielen oppimäärän mukaan (kaikille pakolliset, yhteiset A1-kielet, vapaaehtoiset A2-kielet ja valinnaiset B2-kielet). Jokaisessa alaluvussa tarkastelen kyseessä olevan kielen kielitarjontaa ja sen jälkeen toteutuneita kielivalintoja. Havainnoin kielijatkumoa ensin alakoulun ja sitten yläkoulun puolella (poikkeuksena B2-kieli, jota valitaan vain yläkoulussa). Koska tässä tutkimuksessa haluttiin ottaa selvää erityisesti ranskan kielivalintojen tilanteesta, käsittelen sitä myös erikseen. Tilastoja tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että vuosien 2000–2009 A-kielivalintoja yläkoulussa ei ole ilmoitettu lainkaan Vipusen tilastopalvelussa. Lisäksi vuosien 2010–2019 yläkoulujen A-kielivalinnat on esitetty Vipusessa yhteen summattuna niin, etteivät luokkien 7–9 kielivalinnat ole erikseen tarkasteltavissa, eikä niiden syvällisempi tarkastelu ole näin ollen mahdollista.

Vipusen tilastoja tarkastellessa viittaa myös Turun kaupungin määrittämiin paikallisiin opetussuunnitelmiin (Turun OPS, 2016 ja Turun OPS, 2021). Tutkimuksen tekohetkellä tätä aikaisempiin opetussuunnitelmiin ei valitettavasti ollut vapaata pääsyä, kuten vuoden 2014 opetussuunnitelmaan. Kuitenkin 1.8.2016 tuli voimaan Turun OPS:n kaikille vuosiluokille tarkoitetut yhteiset luvut (1–12), joita on mahdollista tarkastella vapaasti verkossa. Turun kaupungin perusopetuksen palvelupäällikön mukaan ”A1-kielipolku on edelleen sama ja A2-kielen osalta tarjonta on pysynyt samana, mutta kielivalintoja tehdään vähemmän” (Lahtinen,

2025). Tämä antaa osviittaa siitä, että ainakaan lähivuosina suuria muutoksia ei ole tapahtunut.

5.1 Pakolliset A1-kieliset Turussa

Tässä aluvuossa esitän A1-kielivalintojen määriä vuosina 2000–2024. Vaikka A1-kieli on kaikille pakollinen kieli, on oppilaan ja huoltajan mahdollista valita haluamansa kieli paikallisen tarjonnan mukaan. Tarkastelen ensin A1-kielten tarjontaa turkulaisissa kouluissa, jonka jälkeen siirryn käsittelemään kielivalintojen kehitystä alakoulussa. Tämän jälkeen pohdin A1-kielten jatkumoa niin alakoulun kuin yläkoulun puolella. Keskityn erityisesti ranskan kielivalintoihin, mutta tarkastelussa ovat kontekstina mukana myös englanti, ruotsi, saksa ja venäjä.

5.1.1 A1-kielitarjonta

Myös Turun kaupungin peruskouluissa englantia tarjotaan A1-kieleksi eniten. Turun OPS:ssa 2016 ja 2021 todetaan, että

A1-kielenä, joka alkaa enismmäisellä [sic] luokalla, on kaikilla oppilailta englanti, lukuun ottamatta Luostarivuoren koulua, jossa on tarjolla englannin lisäksi A1-ruotsia sekä Hannunniitun koulua (jatkumo kielelle Nummenpakkaan), jossa on tarjolla englannin lisäksi A1-espanjaa. A1-espanjan ja –ruotsin lähiluokkien aloituskoko min 16 oppilasta. Turussa on tarjolla myös kieliluokkia, joissa kielten opetus on järjestetty koulun opetussuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Vuoden 2016 tuntijaossa yksi vuosiviikkotunti siirtyy yläkoulusta viidennelle luokalle, jolloin viidennellä luokalla on A1-kieltä kolme tuntia viikossa.

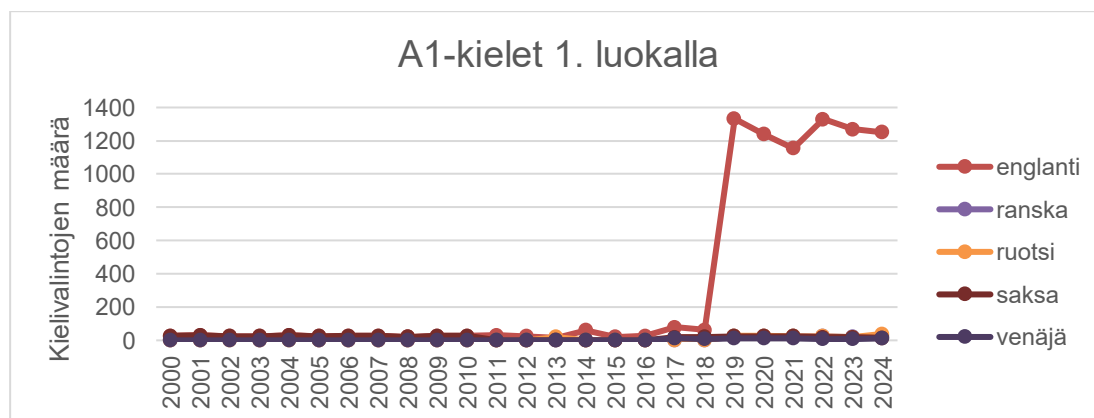
Näin ollen Turussa on mahdollista opiskella A1-kielenä englannin sijaan myös ruotsia Luostarivuoren yhteiskoulussa sekä espanjaa Hannunniitun alakoulussa, jonka jälkeen kieltä jatketaan yläkouluun Nummenpakkaan. Ryhmien minimikokovaatimus on kuitenkin melko suuri, 16 oppilasta. Tämän lisäksi Turussa on kieliluokkia¹⁰, joissa A1-kielenä voi opiskella saksaa (Puolalan koulu) tai ranskaa (Vähä-Heikkilän alakoulun luokilla ja Topeliuksen yläkoulun luokilla). Puolalan koulussa on lisäksi toiminut suomalais-venäläinen luokka, mutta 1.8.2025 alkaen toiminta lakkautetaan kasvatus- ja opetuslautakunnan suomenkielisen jaoston päätöksestä. Turussa on myös ruotsin kielikylypyluokkia Luostarivuoren koulussa ja Puolalan koulussa englannin kieliluokkia. Wäinö Aaltosen koulussa tarjotaan myös englannin kieleen painottuvaa opetusta alakoulun luokilla ja Turun Lyseon koulussa yläkoulun luokilla. Kuten

¹⁰ <https://www.turku.fi/perusopetus/perusopetuksen-kieliluokat>

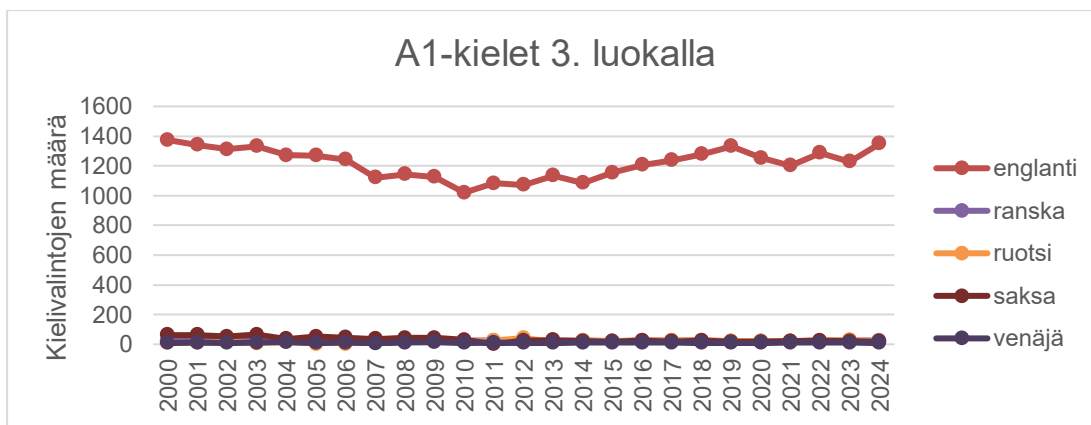
luvussa 2 esitettiin, on yleistä, että A1-kielenä englantia tarjotaan enemmän kuin muita vieraita kieliä. Lahtisen (2025) mukaan Turun kaupunki on pystynyt tekemään ulkopuolisen rahoituksen turvin kielikokeilupilotteja, joissa myös ryhmäkoko on laskettu. Viimeisimpänä hän mainitsee Opetushallituksen ja Turun kaupungin rahoittaman HOPPSAN!-hankkeen (2023–2024), jonka pyrkimyksenä oli lisätä kiinnostusta ja tietoa kielitarjonnasta kielisuihkutusten ja vanhempainiltojen avulla sekä käynnistää A1-ruotsin kielikokeilu kolmelle ensimmäiselle vuosiluokalle Luostarivuoren koulussa.

5.1.2 A1-kielivalinnat ja kielten jatkumo

Tässä luvussa esitän A1-kielivalintoja aikavälillä 2000–2024. Alakoulujen osalta dataa oli ilmoitettu vuodesta 2000 alkaen, mutta yläkoulujen osalta tietoa A1-kielivalinnoista oli saatavilla vasta vuodesta 2010 lähtien. Tarkastelussa ovat mukana englanti, ranska, ruotsi, saksa ja venäjä. A1-kielen opetus varhennettiin alkamaan vuonna 2019 Turun peruskouluissa (kaavio 1). Tätä ennen A1-kieli aloitettiin kolmannelta luokalta (kaavio 2). Molemmista kaavioista voidaan todeta, että englantia valitaan merkittävästi eniten A1-kieleksi myös Turun peruskouluissa, eikä A1-kielen opetuksen varhentamisella ole ollut juuri vaikutusta englannin valta-asemaan.

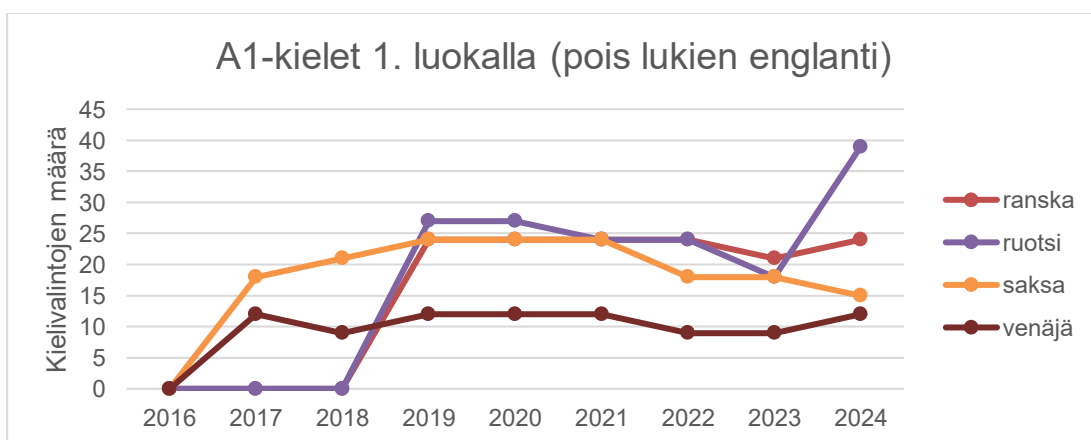
Kaavio 1. A1-kielet 1. luokalla vuosina 2000–2024

Kaavio 2. A1-kielet 3. luokalla vuosina 2000–2024

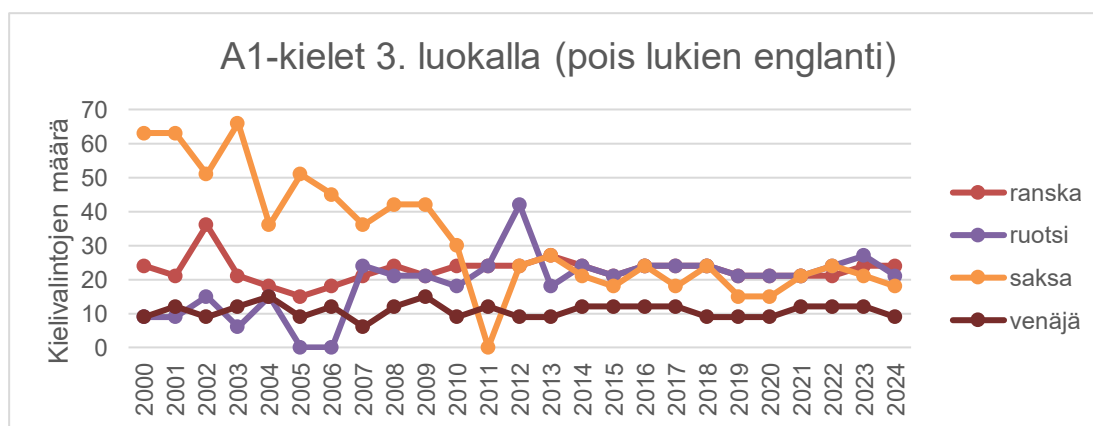
Esimerkiksi kolmannella luokalla englantia opiskelevien määrä vaihtelee tarkasteluajanjaksona 1020–1374 oppilaan välillä, kun taas muiden vieraiden kielten A1-valinnat jäävät merkittävästi tämän määrän alle: saksan kielivalinnat jäävät alle luvun 70, ruotsin alle 50, ranskan alle 40 ja venäjän alle 20. Kontrasti lukujen välillä on näin ollen huomattava ja osoittaa, että suosituin A1-kieli on englanti. On ymmärrettävää, että jos A1-kielen monipuolinen tarjonta ei toteudu, myöskään A1-valinnat eivät ole monipuolisia. Tästä voidaan myös todeta, että A1-kielen opetuksen varhentaminen ensimmäiselle luokalle johti siihen, että englanti vain aloitetaan aiemmin ja on edelleen ylivertaisessa asemassa suhteessa toisiin vieraisiin kieliin.

Kun havainnoidaan ensimmäisen luokan kielivalintoja ja tarkastelusta suljetaan A1-englanti pois, voidaan kaaviossa 3 huomata, että lähemmin tarkasteltuna hajonta A1-ranskan, -ruotsin, -saksan ja -venäjän kesken näyttyy hieman kaaviota 1 moninaisempuna:

Kaavio 3. A1-kielet 1. luokalla (pois lukien englanti)

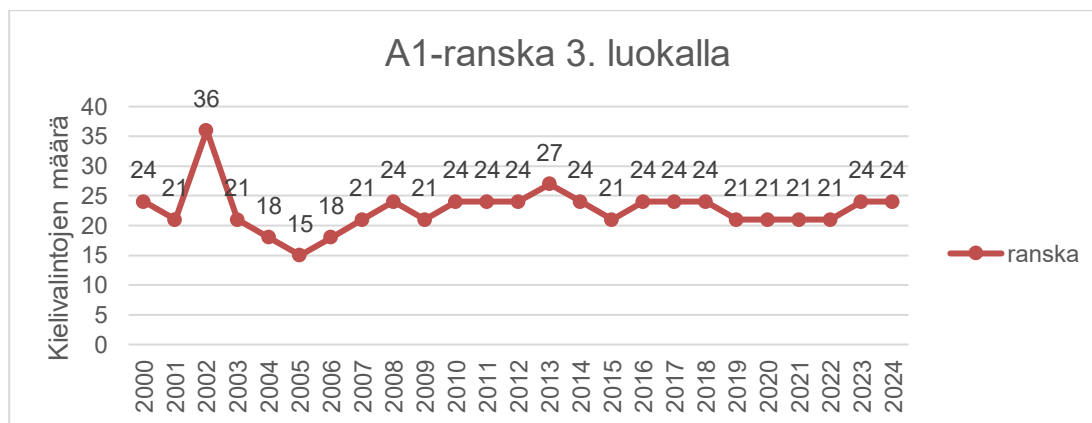
Vuodesta 2017 eteenpäin muiden A1-kielten valinnat ovat olleet siis kuitenkin hieman nousussa. Opetushallituksen arvioiden (2018) mukaan ”vuonna 2017 noin viidesosassa kunnista opiskeltiin ensimmäistä vierasta kieltä jo 1. luokalla. Kielten opiskelun 1. tai 2. luokalla aloittavien määrä kasvoi selvästi jo vuonna 2016, kun uusi tuntijako ja opetussuunnitelmat otettiin käyttöön.” Tästä voidaan siis todeta, että makrotason päätökset tuntijaosta ja opetussuunnitelmien muutoksista vaikuttavat todennäköisesti myös kielivalintoihin tässä tutkimuksessa. Lisäksi HOPPSAN!-hankkeella on ollut kielivalintoihin vaikutusta: Luostarivuoren koulun tilastot osoittavat, että HOPPSAN!-hanke nosti vuoden 2024 A1-ruotsin kielivalintoja lukuun 39, kun sitä ennen ne olivat olleet vuodesta 2019 tasaisessa laskussa (2019 ja 2020 27 kielivalintaa, 2021 ja 2022 24 kielivalintaa ja 2023 18 kielivalintaa). Ennen vuotta 2017 Turun peruskouluissa Vipuseen raportoidun tiedon mukaan erityisesti A1-venäjän, A1-ruotsin ja A1-ranskan kielivalinnat olivat vähäistä: venäjää ei oltu valittu lainkaan, ruotsia vain vuonna 2013 (21 kielivalintaa) ja ranskaa vain vuosina 2002 (15 kielivalintaa) ja 2004 (21 kielivalintaa). A1-saksaa sen sijaan oli valittu näihin kieliin verrattuna suhteellisen paljon vuosina 2000–2010, sillä kielivalintojen keskiarvo tällä aikavälillä oli noin 26.

Kaavio 4. A1-kielien määrä 3. luokalla (pois lukien englantia)

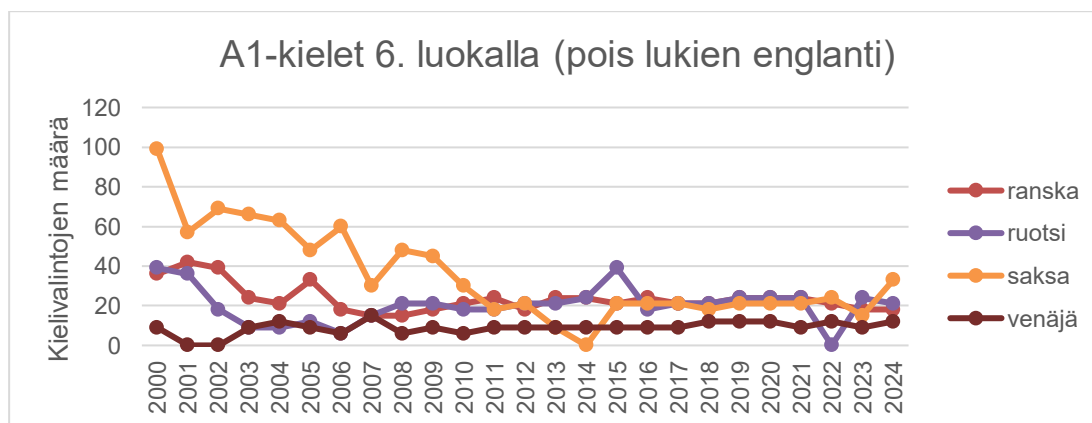
Vaikka saksa on A1-kielistä tarkasteluajanjaksona suosituin, sitä on valittu silti maksimissaan vain 66 kertaa vuonna 2003 (kaavio 4). 2010-luvulle siirryessä kielivalinnat ovat pysyneet tasaisen matalina. Jos tarkastelemme A1-kielivalintoja alakoulussa vuosina 2000–2024, voimme huomata, että erityisesti 2000-luvun alussa vahvasti muita kieliä suosittu saksan kieli alkoi myös laskea tilastoissa 2010-luvun käännteessä, jolloin saksaa alettiin valita melko tasaisesti muihin vieraisiin kieliin nähden. Koska kielivalintoja on tehty Turun kaupungin peruskouluissa vuosittain alle 100, heitot näyttäytyvät suurina pientenkin muutosten johdosta.

Taulukosta voidaan kuitenkin todeta, että esimerkiksi vuonna 2006 voimaan tulleet muutokset lukiokoulutuksessa (toisen kotimaisen kielen pakollisuuden poistaminen ylioppilaskirjoituksissa ja reaaliaineiden muuttaminen ainereaaaleiksi) ovat saattaneet osaltaan vaikuttaa myös kielivalintojen vähenemiseen. Kun A1-ranskaa tarkastellaan erikseen (kaavio 5), voidaan todeta, että kielivalinnat ovat pysyneet melko tasaisina tarkasteluajanjaksona (kielivalintojen määrä vaihteli välillä 15–27), lukuun ottamatta vuoden 2002 piikkiä (36 kielivalintaa).

Kaavio 5. A1-ranska 3. luokalla

Kielipolkujen jatkumoa on mahdollista arvioida vertaamalla kaavioita 4 ja 6. Kielivalinnat ovat siis pysyneet suhteellisen samanlaisina kolmannen ja kuudennen luokan välillä:

Kaavio 6. A1-kielien 6. luokalla (pois lukien englanti)

Vaikka neljännellä luokalla tehdyt A1-valinnat näkyvät kuudennella luokalla vasta vuodesta 2003 eteenpäin, kaavioon 6 on jätetty silti vuodet 2000–2002 mielenkiintoisen havainnon vuoksi: koska kaavio näyttää A1-kielien kuudennella luokalla, se tarkoittaa, että esimerkiksi vuoden 2000 kielivalinnat ovat päätetty jo vuonna 1997, vuoden 2001 päätetty vuonna 1998

ja vuoden 2002 päätetty vuonna 1999. Kielipolkujen jatkumon tarkastelun kannalta on mielenkiintoista nähdä, että 1990-loppupuolella tehdyt valinnat ovat itse asiassa paljon suurempia kuin 2000-luvulta lähtien tehdyt valinnat. Esimerkiksi A1-saksaa valittiin vuonna 2000 jopa 99 kertaa, vuonna 2023 enää 15 ja vuonna 2024 33. Lisäksi A1-ranskan valinnat ovat pudonneet lähes puoleen 24 vuoden aikana. Eniten A1-ranskaa valittiin Turussa vuonna 2001 (42 kielivalintaa) ja vähiten vuosina 2007 ja 2008 (15 kielivalintaa). Laskusuunta on alkanut jo vuonna 2003, lukuun ottamatta yksittäistä piikkiä vuonna 2005 (33 kielivalintaa).

Vertaamalla kaavioita 2 ja 3 voidaan huomata niiden olevan melko linjassa toisiinsa: näin ollen kielen opiskelun keskeyttäneitä oppilaita ei vaikuta A1-kielen osalta olevan paljoa. Koska luvut ovat suhteellisen matalia, niistä ei voi kuitenkaan vetää kovin kattavia tai yleistettäviä johtopäätöksiä. Tähän tutkimukseen on otettu esimerkiksi kaksi yksittäistä ajankohtaa A1-ranskan kielivalintojen jatkuvuudesta alakoulusta yläkouluun. Ensimmäinen tutkimuksen tarkasteluajanjakson alusta¹¹ ja toinen tarkasteluajanjakson lopusta. Vuosien 2010–2019 yläkoulun luokat ovat esitetty Vipusessa yhteen summattuna, joten tässä esimerkissä luvut on esitetty samoin. A1-ranskan jatkumo alakoulusta yläkouluun on esitetty taulukossa 7:

Taulukko 7. A1-ranskan jatkumo alakoulusta yläkouluun

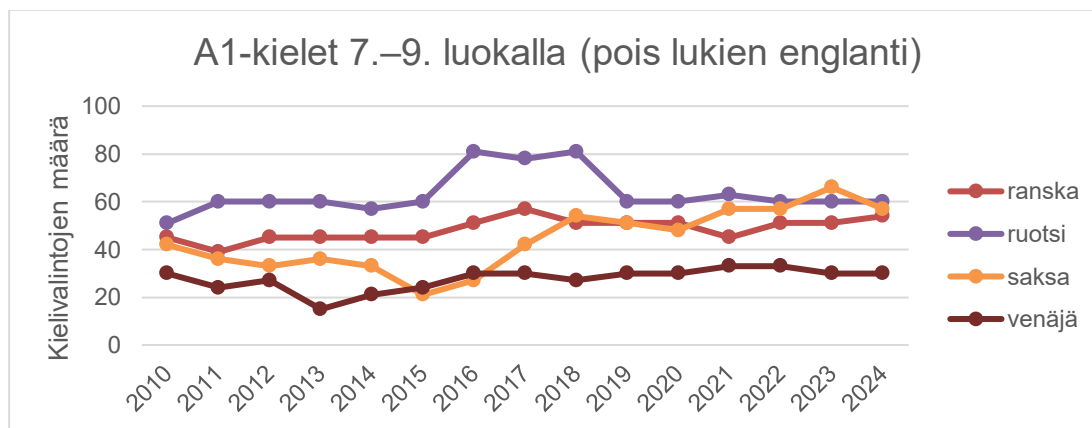
Vuosiluokka	Esimerkki 1 A1-ranskan oppilasmäärät (2004–2006 aloittaneet)	Esimerkki 2 A1-ranskan oppilasmäärät (2018–2020 aloittaneet)
3. luokka	51	66
6. luokka	48	63
7.–9. luokka	45	54
Erotus	6	12

Taulukosta voidaan todeta, että vuosina 2004–2006 kolmannella luokalla olleita A1-ranskan oppilaita oli yhteensä 51, kuudennella luokalla yhteensä 48 (vuosina 2007–2009) ja yläkoulussa 7.–9. luokilla yhteensä 45 (vuonna 2010). Vuosina 2018–2020 kolmannella luokalla olleita A1-ranskan oppilaita oli yhteensä 66, kuudennella luokalla 63 (vuosina 2021–2023) ja 7.–9 luokilla yhteensä 54 (vuonna 2024). Näin ollen taulukon 7 esimerkki 1:n perusteella A1-ranskan keskeyttäneitä vuoteen 2010 mennessä olisi 6 ja esimerkki 2:n

¹¹ Vipuseen on raportoitu tietoa yläkoulun A-kielivalinnoista vasta vuodesta 2010 lähtien, joten aikaisimmaksi ajankohdaksi esimerkille osoittautui vuosi 2004.

perusteella vuoteen 2024 mennessä 12. Luvut ovat kuitenkin niin matalia, ettei niistä voi tehdä luotettavaa yleistystä. Kaavio 7 antaa hyvän kokonaiskuvan yläkoulun A1-kielten opiskelijamääristä, vaikka tarkastelu onkin mahdollista vasta vuodesta 2010 alkaen.

Tuloksista voidaan kuitenkin todeta, että alakoulussa tehdyt kielivalinnat (kaavio 4) näyttävät jatkuvan tasaiseen tahtiin myös yläkoulussa (kaavio 7):

Kaavio 7. A1-kielien määrä 7.–9. luokalla (pois lukien englantia)

Kaiken kaikkiaan vaikuttaisi siltä, että A1-kielen vaihtaneita ei ole merkittävää määrää. Myös taulukon 7 esimerkeissä oli kyse on hyvin pienistä valintamääristä, eli sen perusteella kielten jatkumosta ei voida tehdä kovin isoa yleistystä.

5.2 Vapaaehtoiset A2-kielien Turussa

Tässä aluvuossa käyn läpi A2-kielivalinnat alakoulusta yläkouluun vuosina 2000–2024.

Tarkastelen ensin A2-kielten tarjontaa turkulaisissa kouluissa, jonka jälkeen siirryn käsittelemään kielivalintojen kehitystä alakoulussa. Tämän jälkeen pohdin A2-kielten jatkumoa niin alakoulun kuin yläkoulun puolella. Keskityn erityisesti ranskan kielivalintoihin, mutta tarkastelussa ovat kontekstina mukana myös englantia, ruotsi, saksa ja venäjä. Keskityn erityisesti ranskan kielivalintoihin, mutta tarkastelussa ovat mukana kontekstina myös englantia, ruotsi, saksa, espanja ja venäjä. Lukuja tarkastellessa on hyvä ottaa huomioon, että Turun kaupunki on paikallisessa opetussuunnitelmassaan määrittänyt A2-ryhmien minimikokovaatimukseksi 14 oppilasta. Ryhmäkoko vaatimus on pysynyt samana ainakin vuodesta 2016 lähtien (Turun OPS 2016; Turun OPS 2021). Opetussuunnitelmissa todetaan kuitenkin seuraavasti:

Opetus voidaan oppilasalueen yhteisellä päätöksellä käynnistää pienemmälläkin koulukohtaisella oppilasmäärällä, jos oppilasalueen A2-kielen opiskelijoiden

yhteismäärä riittää turvaamaan ko. kielen opiskelun jatkumon perusopetuksen loppuun saakka. Tämän varmistamiseksi saman yläkoulun oppilasalueeseen kuuluvat alakoulut tarkistavat keskenään aloittavien oppilaiden yhteismäärän vuosittain.

Näin ollen Turussa lopulliset minimiryhmäkoot päätetään yhteistyöalueiden koulujen (luku 5.2.1) kesken. Turun OPS:ssa (2016: 12; 2021: 10) todetaan, että yleisen suosituksen valinnaisaineryhmien minimikoosta olevan 12 oppilasta. Näin ollen on joiltain osin erikoista, että valinnaisten kieliryhmien muodostumiseen tämä minimiryhmäkokovaatimus on kahta oppilasta suurempi. Tämä on näin ollen rajoittava mesotason tekijä.

5.2.1 A2-kielitarjonta

Turussa perusopetus on järjestetty yhteistyöalueittain, joita on kolme: eteläinen, itäinen ja pohjoinen (Turun OPS, 2021: 107). Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisella yhteistyöalueella on tietty määrä ala- ja yläkouluja. Yhteistyöalueet määrittävät, mistä alakouluista siirrytään mihinkin yläkouluun. Myös A2-kielten opetuksen järjestäminen tapahtuu yhteistyöalueittain (Turun OPS, 2021: 11–14; Turun OPS, 2016: 13–17). Kielipolkujen jatkuminen alakoulusta yläkouluun on siis turvattu siten, että oppilaat tietyistä alakouluista jatkavat kieliopintojaan ennalta määrättyssä yläkoulussa, jossa kyseistä kieltä tai kieliä opetetaan. Taulukoissa 8, 9 ja 10 on kuvattu Turun kaupungin koulut yhteistyöalueiden ja A2-kielipolkujen mukaan (Turun OPS, 2021; Turun OPS, 2016). Niistä on siis mahdollista tarkastella Turun peruskouluja ja näiden koulujen A2-kielitarjontaa. Kielipolut ovat pysyneet samana ainakin vuodesta 2016 Turun perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Koska tutkimus käsittelee eritoten valinnaista ranskaa, on koulut, joissa tarjotaan A2-kieleksi ranskaa, kursivoitu selkeyden vuoksi.

Taulukko 8. Eteläinen yhteistyöalue (Turun OPS, 2016; Turun OPS, 2021)

vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Luostarivuoren ak	englanti*	Luostarivuoren koulu	englanti*, ruotsi, saksa
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Ilpoisten koulu	ruotsi, saksa	Puropellon koulu	espanja, ruotsi, saksa
Luolavuoren koulu	ruotsi		
Vähä-Heikkilän koulu	englanti*, espanja		
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Haarlan koulu	ruotsi, saksa	Syvälahden koulu	ruotsi, saksa
Syvälahden koulu	ruotsi, saksa		
Wäinö Aaltosen ak	ruotsi, saksa		

Taulukko 8 osoittaa, että eteläisen yhteistyöalueen kouluissa (Luostarivuoren, Ilpoisten, Luolavuoren, Vähä-Heikkilän, Haarlan, Syvälahden ja Wäinö Aaltosen koulut) ei tarjota lainkaan ranskaa A2-kielenä. Ruotsia ja saksaa tarjotaan eniten. Taulukosta 9 ilmenee, että itäisen yhteistyöalueen kouluissa tarjotaan myös ranskaa, mutta niissäkin eniten ruotsia ja saksaa. A2-ranskaa tarjotaan Lausteen, Vasaramäen ja Varissuon koulussa.

Taulukko 9. Itäinen yhteistyöalue (Turun OPS, 2016; Turun OPS, 2021 – kurssiivit lisätty)

vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
<i>Lausteen koulu</i>	ranska, saksa	<i>Vasaramäen koulu</i>	ranska, saksa
<i>Vasaramäen ak</i>	ranska, saksa		
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Hannunniitun koulu	espanja, ruotsi, saksa, englantia*	Nummenpakan koulu	espanja, ruotsi, saksa, englantia*
Nummenpakan ak	espanja, ruotsi, saksa		
Pääskyvuoren koulu	espanja, ruotsi, saksa		
<i>Varissuon koulu</i>	espanja, ruotsi, saksa (ranska ja venäjä vain Normaalikoulun yhteydessä)		
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Katariinan ak	espanja, ruotsi, saksa	Katariinan koulu	espanja, ruotsi, saksa

Taulukko 10 osoittaa, että pohjoisella yhteistyöalueella A2-ranskaa tarjotaan Kärsämäen, Turun Lyseon, Aunelan, Pansion, Topeliuksen ja Puolalan kouluissa:

Taulukko 10. Pohjoinen yhteistyöalue (Turun OPS, 2016; Turun OPS, 2021 – kurssiivit lisätty)

vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
<i>Kärsämäen koulu</i>	espanja, ranska, ruotsi	<i>Turun Lyseon koulu</i>	espanja, ranska, ruotsi
<i>Turun Lyseon ak</i>	espanja, ranska, ruotsi		
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Hepokullan koulu	saksa	Rieskalähteen koulu	ruotsi, saksa
Kähärin koulu	ruotsi, saksa		
Raunistulan ak	ruotsi, saksa		
Teräsrautelan koulu	ruotsi, saksa		
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
<i>Aunelan koulu</i>	ranska, espanja	<i>Topeliuksen koulu</i>	englantia*, espanja, ranska
<i>Pansion koulu</i>	ranska, espanja		
<i>Topeliuksen ak</i>	ranska, espanja		
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet

vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Jäkärilän koulu	espanja, ruotsi	Yli-Maarian koulu	espanja, ruotsi
Paattisten koulu	ruotsi		
Yli-Maarian ak	espanja, ruotsi		
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
<i>Puolalan ak</i>	englanti*, ranska, saksa	<i>Puolalan koulu</i>	englanti*, ranska, saksa
vuosiluokat 1–6	kielet	vuosiluokat 7–9	kielet
Mikaelin koulu	saksa	Mikaelin koulu	saksa

Taulukoissa 8, 9 ja 10 *-merkillä ilmoitettu kieli eli englanti toteutuu kielipoluissa seuraavasti (Turun OPS, 2021: 14):

Eteläisellä yhteistyöalueella sijaitsevan Vähä-Heikkilän koulun A2- englantia opiskelevien oppilaiden kielipolku jatkuu pohjoisella yhteistyöalueella sijaitsevaan Topeliuksen yläkouluun. Luostarivuoren koulu tarjoaa A2-englantia A1-ruotsin kielen lukijoille eteläisellä yhteistyöalueella. Hannunniiton koulu tarjoaa A1-espanjan lukijoille A2-englantia ja näiden oppilaiden kielitarjonta jatkuu Nummenpakkalla luokilla 7.-9. itäisellä yhteistyöalueella.

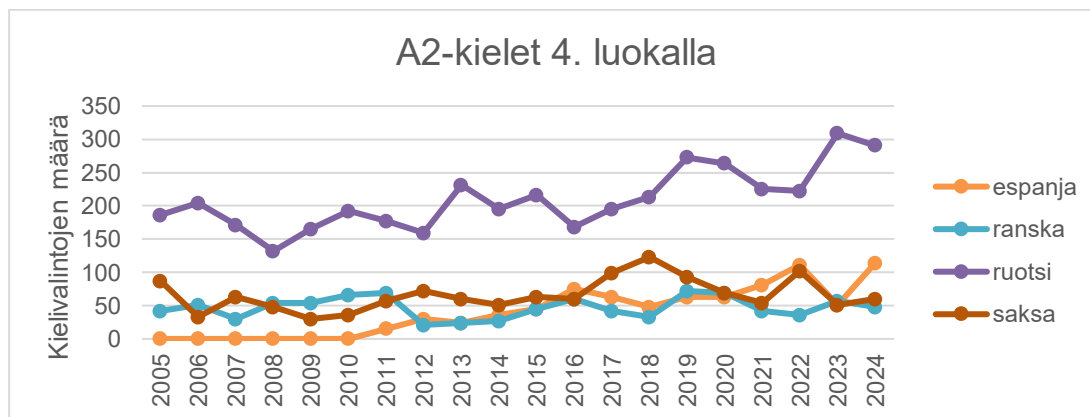
Yhteistyöalueet myös mahdollistavat A2-kielen ryhmän toteutumisen etäopetuksena, mikäli ryhmä jäisi muuten muodostumatta (Turun OPS, 2021: 14):

Koulut voivat tehdä yhteistyötä A2-kielen opetusryhmien muodostamisessa, mikäli etäisyydet antavat siihen mahdollisuuden. Tietyn yläkoulun oppilasalueen alakoulut voivat keskenään muodostaa A2-kielen etäopetusryhmän mikäli jatkuvuden [sic] takaamiseksi oppilaita on riittävästi. Ryhmä muuttuu lähiopetusryhmäksi yläkouluun siirryttäessä. Yläkoulut voivat keskenään sopia etäopetuksesta tarpeen mukaan, mikäli jonkin A2-kielen ryhmät muutoin jäisivät kohtuuttoman pieniksi.

Aikaisemmat tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, ettei etäopetus ole kieltenopiskelun kannalta toivottava asia, kuten Pollarin ym. tutkimus (2022) osoittaa. Lisäksi A2-kielen osalta on havaittavissa kaupungin sisäistä alueellista epätasa-arvoa, koska kielivalintamahdollisuudet eivät ole samat kaikissa kouluissa. Seuraavia tuloksia tarkastellessa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että vaikka Varissuon ja Kärämäen kouluissa tarjotaan ranskaa, nämä kielivalintatilastot eivät ole mukana tässä tutkimuksessa. Esimerkiksi Varissuon koulun kohdalla tämä johtuu siitä, että ranskan opetus tapahtuu vain Normaalikoulun yhteydessä, (joka ei ole tämän tutkimuksen aineistossa mukana) ja Kärämäen koulun kohdalla siitä, ettei Vipusesta löydy lainkaan tietoa kyseessä olevan koulun kielivalintatilastoista.

5.2.2 A2-kielivalinnat ja kielten jatkumo

Vipuseen ilmoitetun datan perusteella Turun peruskouluissa A2-kieliä alettiin valitsemaan neljänneltä luokalta vuonna 2005. Tätä ennen A2-kielet alkoivat viidenneltä luokalta. Vuosina 2011–2019 A2-kielenä on valittu myös saksaa sekä satunnaisesti muitakin kieliä jo kolmannelta luokalta lähtien. A2-kielen valintoja on esitetty seuraavissa kuvioissa:

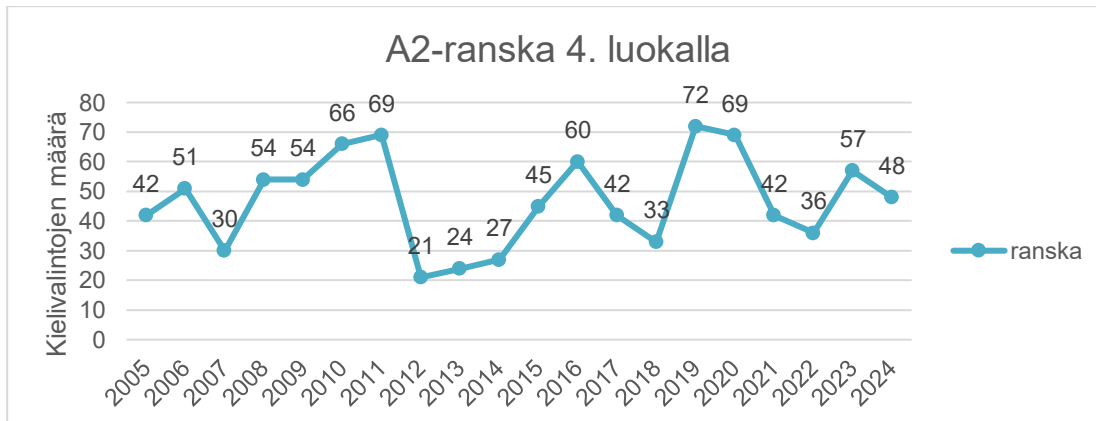

Kaavio 8. A2-kielet 4. luokalla

Kuten kaaviosta 8 voidaan huomata, ylivoimaisesti suosituin A2-kieli vuosina 2005–2024 on ollut ruotsi. Näin ollen voidaan todeta, ettei Pyykön (2017: 34) suositus siitä, että A2-kieli olisi lähtökohtaisesti englantia, ole toteutunut Turun kaupungin alakouluissa. Espanja on kasvattanut suosiotaan A2-kielen kohdalla, vaikka se sisältyi kielitarjontaan vasta vuodesta 2010 lähtien. Ranskan kielen suosio on pysynyt melko matalana, mutta tasaisena. Venäjää ei Turun kaupungin peruskouluissa ole ollut tarjolla lainkaan A2-kielenä. Ruotsi on suosituin A2-kieli, joka on linjassa myös jo 1990-luvun loppupuolella tehdyn tutkimuksen kanssa (Apajalahti ym. 1996: 38, 40; viitannut Rokka, 2011: 191).

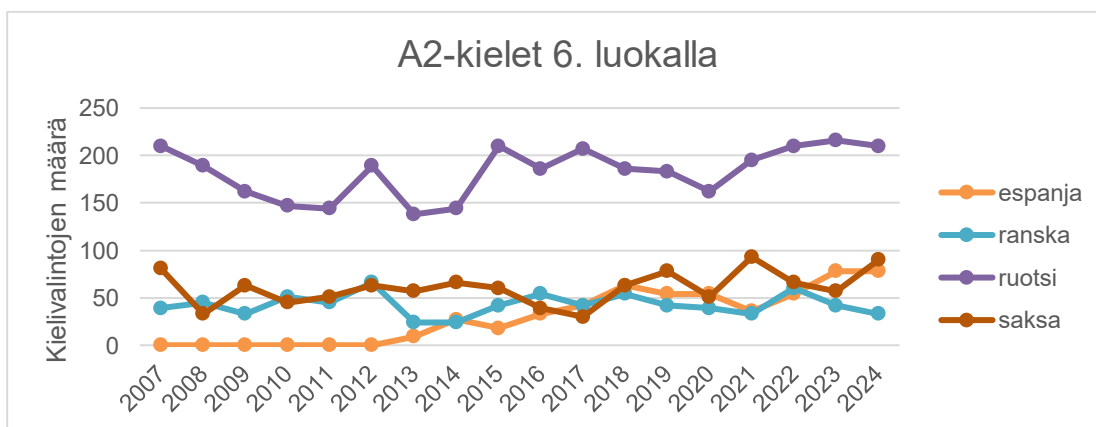
Kaavio 9 osoittaa, että A2-ranskan kielivalintamäärät vaihtelevat merkittävästi vuosittain. Esimerkiksi Vipusen mukaan tehtiin 51 kielivalintaa vuonna 2006, 30 vuonna 2007 ja 54 vuosina 2008 ja 2009. Kaaviossa näkyy lukujen osalta suuria laskuja ja nousuja, kuten vuosien 2011–2012 välinen lasku 69 kielivalinnasta 21:ään, jonka jälkeen valinnat nousivat tasaisesti vuoteen 2016 asti, jolloin tehtiin jo 60 kielivalintaa. Kuitenkin vuonna 2018 valinnat laskivat taas 33:een, mutta nousivat seuraavana vuonna 2019 peräti 72:een kielivalintaan. Tämän jälkeen valinnat taas laskivat vain 36:een vuonna 2022, nousivat 57:een vuonna 2023 ja laskivat 48:aan vuonna 2024. Selityksenä merkittäville eroille voisi olla se, että joissain

kouluissa vaadittu minimiryhmäkoko ei ole tullut täyteen, ja siksi kielivalintojen määrä vaihtelee voimakkaasti.

Kaavio 9. A2-ranska 4. luokalla

Kielipolkujen jatkumoa on mahdollista arvioida vertaamalla kaavioita 8 ja 10. Kielivalinnat ovat siis pysyneet suhteellisen samanlaisina neljännen ja kuudennen luokan välillä:

Kaavio

10. A2-kielet 6. luokalla

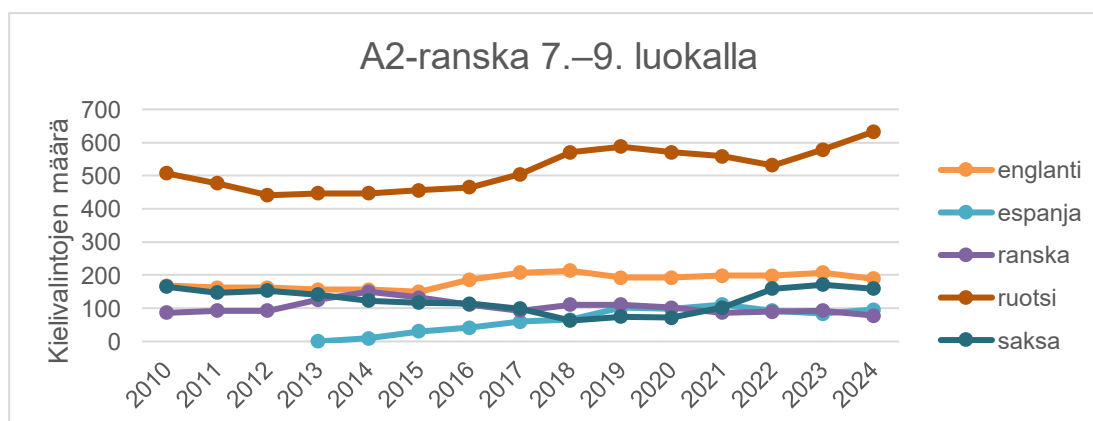
Näin ollen kielen opiskelun keskeyttäneitä oppilaita ei vaikuta A2-kielen osalta olevan paljoa. Koska luvut ovat suhteellisen matalia, niistä ei voi kuitenkaan vetää kovin kattavia tai yleistettäviä johtopäätöksiä. Tähän tutkimukseen on otettu esimerkiksi kaksi yksittäistä ajankohtaa A2-ranskan kielivalintojen jatkuvuudesta alakoulusta yläkouluun. Ensimmäinen tutkimuksen tarkasteluajanjakson alusta¹² ja toinen tarkasteluajanjakson lopusta. Vuosien 2010–2019 yläkoulun luokat ovat esitetty Vipusessa yhteen summattuna, joten tässä esimerkissä luvut on esitetty samoin. Oppilasmäärät on esitetty taulukossa 11:

¹² Vipuseen on raportoitu tietoa yläkoulun A-kielivalinnoista vasta vuodesta 2010 lähtien, joten aikaisimmaksi ajankohdaksi esimerkiksi osoittautui vuosi 2004.

Taulukko 11. A2-ranskan jatkumo alakoulusta yläkouluun

Vuosiluokka	Esimerkki 1 A2-ranskan oppilasmäärät (2005–2007 aloittaneet)	Esimerkki 2 A2-ranskan oppilasmäärät (2019–2021 aloittaneet)
4. luokka	123	153
6. luokka	117	135
7.–9. luokka	87	78
Erotus	36	75

Taulukosta voidaan todeta, että vuosina 2005–2007 neljännellä luokalla olleita A2-ranskan oppilaita oli yhteensä 123, kuudennella luokalla yhteensä 117 (vuosina 2007–2009) ja yläkoulussa 7.–9. luokilla yhteensä 87 (vuonna 2010). Vuosina 2019–2021 neljännellä luokalla olleita A2-ranskan oppilaita oli yhteensä 153, kuudennella luokalla 135 (vuosina 2021–2023) ja 7.–9 luokilla yhteensä 78 (vuonna 2024). Näin ollen taulukon 11 esimerkki 1:n perusteella A2-ranskan keskeyttäneitä vuoteen 2010 mennessä olisi 36 oppilasta ja esimerkki 2:n perusteella vuoteen 2024 mennessä 75 oppilasta. Vaikka luvut ovat korkeampia kuin esimerkiksi A1-ranskan vastaavassa esimerkissä, ne pysyvät silti verrattain matalina, eikä luvuista voi tehdä yleistystä. Luvut voivat kertoa kielivalintojen ulkopuolisista tekijöistä, kuten muuttoliikkeestä Turun sisällä tai ulkopuolella. Myös mahdolliset raportoimattomat tilastot saattavat vaikuttaa lukuihin. Kaavio 11 antaa hyvän kokonaiskuvan yläkoulun A2-kielten opiskelijamääristä, vaikka tarkastelu onkin mahdollista vasta vuodesta 2010 alkaen. Tuloksista voidaan kuitenkin todeta, että alakoulussa tehdyt kielivalinnat (kaavio 8) näyttävät jatkuvan tasaiseen tahtiin myös yläkoulussa (kaavio 11):

Kaavio 11. A2-ranska 7.–9. luokalla

5.3 Valinnaiset B2-kielet Turussa

Tässä alaluvussa analysoin B2-kielivalintoja yläkoulussa vuosina 2000–2024. Keskityn erityisesti ranskan kielivalintoihin, mutta tarkastelussa ovat kontekstina mukana myös saksa ja espanja. Koska B2-kieli alkaa kokonaan yläkoulussa, eikä yläluokkien tarkastelu erikseen ei ollut mahdollista ajanjaksona 2000–2019 kahdeksannelta yhdeksännelle, jatkumon tarkastelu on rajattu tästä luvusta pois.

5.3.1 B2-kielitarjonta

B2-kielinä on ollut tarjolla saksaa, ranskaa ja espanjaa vuosien 2000–2024 välillä Turun peruskouluissa. Saksaa ja ranskaa valittiin jo tutkimusajankohtani alkuvuodesta eli vuodesta 2000 lähtien. Espanjan kieltä valittiin vuodesta 2011 lähtien. Vaikka Turun paikallisissa opetussuunnitelmissa ei ole eritelty, mitä B2-kieliä on tarjolla, Turun kaupungin edustajan välittämä dokumentti vuodelta 2023 (liite 1) antaa kokonaiskuvan vuoden 2022–2023 lukuvuoden tilanteesta. Yläkoulujen B2-kielitarjonta on esitetty taulukossa 12, 13 ja 14. Koulut, joissa on mahdollista valita B2-kieleksi ranskaa, on kursivoitu.

Taulukko 12. Eteläisen yhteistyöalueen B2-kielitarjonta

Koulu	B2-kielitarjonta
Luolavuoren koulu	Ei B2-valinnaiskieliä
<i>Luostarivuoren koulu</i>	espanja, ranska
Puopellon koulu	saksa
Syvälahden koulu	espanja

Taulukko 13. Itäisen yhteistyöalueen B2-kielitarjonta

Koulu	B2-kielitarjonta
Katariinan koulu	espanja, saksa
Nummenpakan koulu	espanja, saksa
Vasaramäen koulu	espanja, saksa

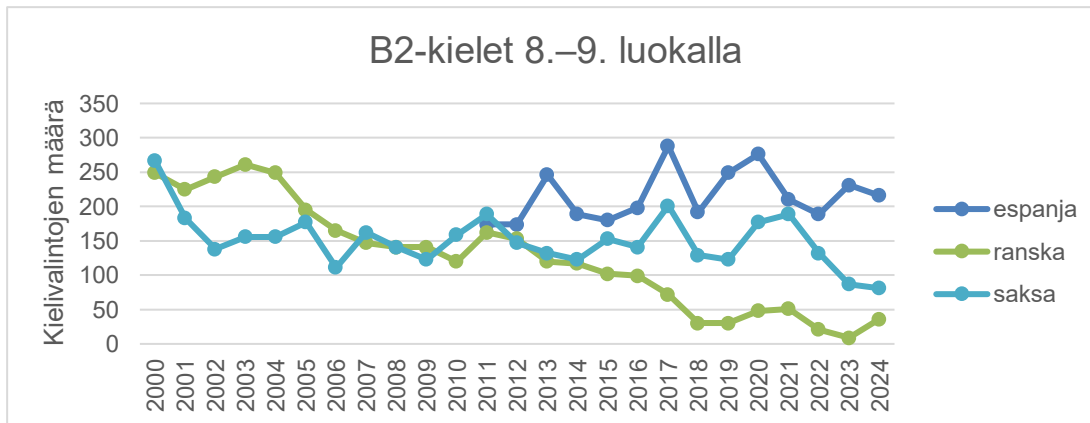
Taulukko 14. Pohjoisen yhteistyöalueen B2-kielitarjonta

Koulu	B2-kielitarjonta
Mikaelin koulu	Ei B2-valinnaiskieliä
<i>Puolalan koulu</i>	ranska, saksa, venäjä
Rieskalähteen koulu	espanja, saksa
Topeliuksen koulu	espanja, saksa
<i>Turun Lyseon koulu</i>	espanja, ranska, saksa
<i>Yli-Maarian koulu</i>	ranska, saksa

Taulukoita tarkastelemalla on mahdollista todeta, että myös B2-kielten osalta kielitarjonta jakaantuu kaupungissa epätasaisesti. Osassa kouluja ei esimerkiksi ole lainkaan B2-kieltä tarjolla. Lisäksi on harvinaista, että yksi koulu tarjoaisi kolmea B2-kielivaihtoehtoa. Myöskään B2-kieliä ei ole tasaisesti turkulaisissa kouluissa tarjolla eikä kielikoulutuksen tase-arvo tältä kannalta toteudu.

5.3.2 B2-kielivalinnat

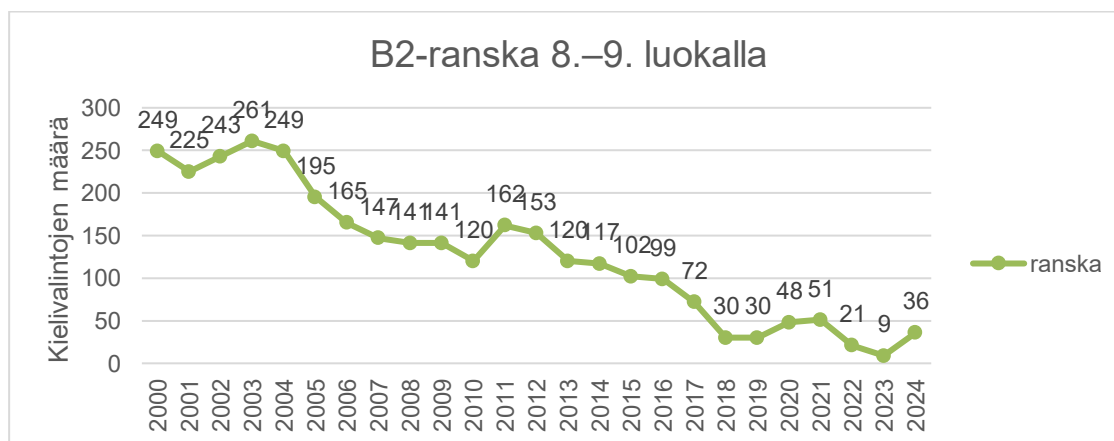
Vipunen tarjoaa dataa B2-kielivalinnoista espanjan, ranskan ja saksan osalta vuodesta 2000 lähtien. Myös englannin kielestä on raportoitu B2-kielivalintoja vuosina 2000–2003 ja 2006. Valinnat olivat näinä vuosina lukumäärältään 1–18. Vipusessa ei ollut tilastoja B2-ruotsista tai B2-venäjistä. On siis todennäköistä, ettei kieliä ole ollut tarjolla tai niistä ei ole syntynyt ryhmiä. Vuosittaiset B2-kielivalintojen määrät, englanti pois lukien, on esitetty kaaviossa 12:

Kaavio 12. B2-kielet 8.–9. luokalla

Kuten kuviosta voidaan osoittaa, espanjan kieli on kasvattanut suosiotaan Turussa A2-kielen lisäksi myös B2-kielenä. Sitä vastoin ranskan kielen suosio on ollut 24 vuoden aikana laskusuunnassa. Myös saksan kielen suosio on viime vuosina ollut laskussa, vaikka muutoin kyseistä kieltä on valittu suhteellisen tasaisesti. Vuonna 2006 voimaan tulleet muutokset lukiokoulutuksessa ovat saattaneet vaikuttaa myös B2-kielivalintoihin. Lisäksi on mielenkiintoista, että Turun OPS:ssa (2016: 13; 2021: 11) suositellaan ruotsia tarjottavan B1-kielen lisäksi myös yläkoulussa valinnaisaineena tavoitteiden syventämiseksi ja laajentamiseksi. Tästä huolimatta Vipusen tilastojen mukaan ruotsia ei ole valittu kertaakaan B2-kieliksi ja toisaalta liitteen 1 mukaan sitä ei ole myöskään ollut tarjolla ainakaan lukuvuonna 2022–2023.

Kieliryhmien muodostuminen riippuu vahvasti koulusta. Esimerkiksi Turun Sanomien artikkelin (2023) mukaan ”turkulaisessa kielipainotteisessa Puolalan koulussa ei pystytä järjestämään ranskan, saksan tai venäjän B2-kieliryhmiä, koska vain muutama kahdeksaslukkalainen oli kiinnostunut valinnaisaineena uuden kielen opiskelusta.” Puolalan koulussa siis B2-kieliryhmiä ei muodostunut ollenkaan. Sen sijaan rehtori Henri Littunen Turun toiseksi suurimmasta koulusta, eli Luostarivuoresta, kertoo seuraavaa: ”B2-kielistä on muodostumassa ryhmät selkeimmin saksaan, espanjaan ja ranskaan. Ryhmät ovat myös järkevän kokoisia eli noin 15–20 oppilaan välillä.”

Kaavio 13. B2-ranska 8.–9. luokalla

Kaaviosta 13 ilmenee B2-ranskan jyrkkä lasku tarkasteluvuosina 2000–2024. On todennäköistä, että vuonna 2016 varhennettu B1-kieli, vuonna 2020 varhennettu A1-kieli ja samana vuonna käyttöön otettu pistetyökalu korkeakouluissa ovat vaikuttaneet kielivalintojen vähenemiseen. B2-ranskaa valittiin eniten vuonna 2003 (261 kielivalintaa) ja 20 vuotta myöhemmin vuonna 2023 vähiten (9 kielivalintaa).

Kaiken kaikkiaan tuloksista ilmenee, että kielivalinnat ovat olleet laskusuunnassa myös Turun kaupungin peruskouluissa. Englannin suosio A1-kielenä on huomattava, mutta vuodesta 2017 lähtien myös muita A1-kieliä (ruotsi, saksa, ranska ja venäjä) on valittu. Suosituimmaksi A2-kieleksi osoittautui ruotsi. Ruotsi B1-kielenä varhennettiin alkamaan jo alakoulusta vuonna 2016, ja tuloksista olikin sen jälkeen huomattavissa pieni kasvu A2-ruotsin valinnassa. Näiden tulosten pohjalta ei kuitenkaan voida selittää muutokselle varmaa syytä, mutta yhtenä syynä voisi esimerkiksi olla, että huoltajat kannustavat lapsiaan aloittamaan ruotsin A2-kielenä pari vuotta aikaisemmin, kun kieli joka tapauksessa alkaa nykyisin jo kuudennelta luokalta. Lisäksi tulokset osoittivat varsinkin B2-ranskan osalta voimakasta laskua Turun

yläkouluissa, mutta myös muiden kielten valinnat ovat vähentyneet. Espanjan kieli on B2-kielistä suosituin, mutta senkin kielivalintamäärät pysyvät verrattain matalina.

6 Yhteenveto ja pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli ottaa selvää, millainen kielitarjonta Turun kaupungin peruskouluissa on, millaisia muutoksia A1-, A2- ja B2-kielivalinnoissa on tapahtunut parinkymmenen vuoden aikana ja miten Monikielisyys vahvuudeksi -selvityksen tavoitteet ovat toteutuneet Turussa. Lisäksi selvitin, millainen kielipolkujen jatkumo valinnaisilla kielillä on Turun kaupungin peruskouluissa. Aineistonani käytin Opetushallituksen tilastopalvelu Vipusen tilastoja toteutuneista kielivalinnoista vuosina 2000–2024. Tutkin myös, millaiset tekijät ovat voineet vaikuttaa mahdollisiin muutoksiin. Aihe on ajankohtainen siksi, että kielivalinnat ovat vähentyneet valtakunnallisesti enenevässä määrin jo useamman kymmenen vuoden ajan, mutta kielten tarve ei ole vähentynyt – päinvastoin.

Tutkimuskysymykseni olivat:

- 1) Millainen kielitarjonta Turun kaupungin peruskouluissa on A1-, A2- ja B2-kielten osalta ja minkälaisia muutoksia näiden kielten valinnoissa on tapahtunut tarkastelujaksona eli vuosina 2000–2024, erityisesti ranskan kielen osalta? Ovatko Monikielisyys vahvuudeksi -selvityksen (Pyykkö, 2017) suositukset toteutuneet Turussa?
- 2) Millainen kielipolkujen jatkumo valinnaisilla kielillä on Turun kaupungin peruskouluissa?
- 3) Millaisia tekijöitä voisi olla mahdollisten muutosten taustalla?

Kaiken kaikkiaan tutkimukseni tulosten perusteella on selvää, että viimeisen 24 vuoden aikana kielivalinnat ovat vähentyneet myös Turun kaupungin peruskouluissa. A1-kielenä opiskellaan englantia ylivoimaisesti eniten myös Turussa. Vaikuttaa siltä, ettei A1-kielen opetuksen varhentaminen ole monipuolistanut kielivalintoja. Erityisesti B2-ranskan valinnat ovat jyrkässä laskussa: kahdessakymmenessä vuodessa valinnat ovat laskeneet 261:stä 9:ään (kielivalinnat vuosilta 2003 ja 2023). Niin kuin edeltä voidaan todeta, tilastot kertovat Pyykön suosituksiin nähden päinvastaisista tuloksista. Turun kaupungin peruskouluissa A1-kieli on useimmiten englanti ja A2-kieli useimmiten ruotsi. Tulokset vaikuttavat siltä, että Turussa kielipolitiikka on rajoittavaa, koska kielitarjonnan ja kielivalintojen monimuotoisuus on laskenut paljon viime vuosikymmeninä. Varsinkin tilastoissa, joissa A2-ranskaa tarkasteltiin neljännellä luokalla, on havaittavissa suurta vaihtelua tehdyissä kielivalinnoissa vuosittain. Turun paikallinen opetussuunnitelma on asettanut A2-kielen ryhmäkokovaatimukseksi

minimissään 14 oppilasta. On siis hyvin mahdollista, että ryhmiä ei välttämättä ole syntynyt joka vuosi halukkaista huolimatta. Toisaalta vaikuttaa siltä, että Turussa tehdään paljon yhteistyötä eri oppilasalueiden kesken. Jos ryhmän muodostuminen on epävarmaa, koulut voivat tehdä yhteistyötä: ryhmän muodostuminen voidaan esimerkiksi taata etäopetuksen avulla tai siten, että oppilas siirtyy A2-tuntien ajaksi oppilasalueen toiseen kouluun, jossa kyseisen kielen opetusta järjestetään (Turun OPS, 2021: 14). Vaikka näillä toimilla on tarkoitus varmistaa kieliryhmien muodostuminen, on kuitenkin todettu, että etäopiskelu ja siirtyminen toiseen kouluun voivat olla mesotasolla vaikuttavia syitä, miksi kieliä ei valita (ks. esim. Pollari ym., 2022). Lisäksi vaikuttaisi lisäksi siltä, ettei Pyykön suositus kieli- ja kansainvälisyysohjelmasta vuoteen 2020 mennessä ei ole toteutunut Turun kaupungissa. Turku 2029- kaupunkistrategiassa mainitaan kansainvälisyys, mutta kielet ja kielikoulutus puuttuvat siitä kokonaan (Turun kaupunki, s.d.: 12, 15).

Tulosten tarkastelussa on otettava huomioon, että kielivalintatilastoja on saattanut jäädä raportoimatta Vipuseen joiltain vuosilta. Esimerkiksi Vipuseen on ilmoitettu dataa A1- ja A2-kielistä yläkoulun puolelta vasta vuodesta 2010 lähtien, eikä esimerkiksi Kärsämäen koulusta ole raportoitu tilastoja kielivalintojen osalta lainkaan. Tämä kertoo siitä, että todennäköisesti joitain tietoja kokonaiskuvasta puuttuu. Tämän lisäksi kaavioissa on toisinaan kyse jopa alle 50 kielivalinnasta, eli vuosien väliset heitot näyttävät suurina pientenkin muutosten kohdalla. Haasteeksi osoittautui myös se, että vuosien 2000–2019 yläkoulujen B2-kielivalinnat 7.–9. luokilla eivät ole eriteltyinä luokka-asteittain, joten luokkien välinen kattava vertailu ei ollut mahdollista. Näin ollen jatkotutkimuksen kannalta ja lisäajan puitteissa olisi tärkeää kerätä tilastoja suoraan Turun peruskouluista.

Aineistoni tilastot eivät kerro, mistä syyt kielivalintojen vähenemiseen johtuvat, mutta aikaisempien tutkimusten valossa (kuten Bärlund, 2020a; Pollari ym., 2022; Veivo ym., 2021), on mahdollista päätellä kielivalintojen vähenemisen olevan seurausta erityisesti meso- ja makrotasojen esteistä. Kielipolitiikka vaikuttaa rajoittavalta esimerkiksi ryhmäkokojen suhteen (14–16 oppilasta), eikä alueellinen tasa-arvo kielikoulutuksessa näyttäisi toteutuvan. Estäviä tekijöitä kielivalintojen syntymiselle voivat siis olla liian suuret ryhmäkoot, joiden vuoksi ryhmiä ei synny tai asuinpaikka, eli valinnaista kieltä haluavat oppilaat eivät asu sellaisella alueella, jossa tiettyä kieltä tarjottaisiin.

Koska Vipuseen tilastoiduista luvuista oli jo tilastointivaiheessa poistettu yksittäiseen henkilöön kohdistuvat tunnistetiedot, tutkimus ei aiheuttanut eettisiä ongelmia missään

vaiheessa prosessia. Tutkimuksella on kuitenkin joitain rajoituksia: esimerkiksi ikäluokkien pieneneminen vaikuttaa tilastoihin (ks. esim. Kangasvieri ym., 2011: 21), eikä tämän tutkimuksen puitteissa ollut valitettavasti mahdollista paneutua sen vaikutuksiin. Lisäksi pelkät tilastoluvut eivät vielä yksiselitteisesti kerro syitä kielivalintojen vähenemiseen. Tämän takia olisikin tärkeää jatkaa tutkimusta tulevaisuudessa esimerkiksi opettajien, rehtoreiden tai koulutoimenjohtajan haastattelu- tai kyselytutkimuksen avulla, jolloin saisimme ajankohtaista tietoa myös kielikoulutuksen parissa työskentelevien ammattilaisten kokemuksista siitä, mikä tällä hetkellä toimii ja mikä ei. Toisaalta tutkimustietoa tältä tasolta on jo jonkin verran, mutta esimerkiksi haastattelututkimusta meso- ja makrotasolta tarvittaisiin lisää.

On mahdollista, että kielivalintoja rajoittavana tekijänä myös Turun kaupungissa on vuonna 2016 kuudennelle luokalle varhennettu B1-kielen opetus. Tämä muutos esimerkiksi johti siihen, että jos oppilas valitsee lisäksi vapaaehtoisena A2-kielen, hän aloittaisi alakoulun aikana jopa kolme kieltä (A1-, A2- ja B1- kielet). Voi olla, etteivät vanhemmat uskalla kannustaa lapsiaan niin monen kielen aloittamiseen, jos kielet koetaan työläinä. Pietarinen ym. (2011) toteuttivat haastattelututkimuksen, jossa perusopetuksen oppilailta ja heidän huoltajiltaan kysyttiin, millaista tukea he ovat saaneet kielivalintojen tekemisen tueksi. Vastauksista kävi muun muassa ilmi, että kouluissa saatetaan jopa varoitella valinnaisen kielen työläydestä tai sitovuudesta. On siis ymmärrettävää, ettei valinnaisen kielen valitseminen houkuta oppilaita, jos kieltä markkinoidaan kielen hyödyn painottamisen sijaan työläydellä.

Monipuolisen kielitaidon heikentyessä myös kielivaranto on uhatta kaventua. Ratkaisuksi ongelmaan on ehdotettu useita toimia makrotasolla, kuten lainsäädännön muutoksia. Esimerkiksi SUKOLin konkreettinen ehdotus on, että useamman A1-kielen ja A2-kielen tarjoaminen muuttuisi pakolliseksi kunnille, joissa asuu yli 30 000 asukasta. Tällä tavoin kaikki oppijat olisivat tasapuolisesti oikeutettuja kielten opiskeluun niin, ettei asuinpaikka vaikuta kieliopintojen saatavuuteen (Seikkula & Vilkuna, 2023). Kangasvieri (2022: 108) puolestaan ehdottaa ratkaisuksi A2-kielen poistamista ja B2-kielen muuttamista pakolliseksi. Myös suuret ryhmäkoot ovat todistetusti kielivalintoja estäviä tekijöitä (ks. esim. Pietarinen ym., 2011; Pollari ym., 2022; SUKOL, 2021; Vaarala ym. 2021). Ryhmäkoovaatimusten pienentäminen olisi siis myös yksi tärkeä mesotason tekijä, joka voisi turvata valinnaisen kielten opiskelun myös tulevaisuudessa. Kun hyvään kielitaitoon ja monipuoliseen koulutukseen panostetaan, voi se parhaimmillaan johtaa pidempään työuriaan ja näin ollen myös

parempaan työllistymiseen (SUKOL, 2023; Seikkula & Vilkuna, 2023). Tämä ei kuitenkaan toteudu, jos uudistukseen ei varata riittävästi valtionrahoitusta (Seikkula & Vilkuna, 2023).

Kuten A1-ruotsin kielikokeiluhanke HOPPSAN! osoitti, ulkopuolisen rahoituksen turvin ryhmäkokoja onnistuttiin pienentämään ja näin ollen myös A1-ruotsin aloittajien määrässä oli selkeä kasvu. Tämä osoittaa, että ryhmäkokojen pienentäminen olisi kielipoliittisesti kannustava tekijä. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, etteivät väliaikaiset hankkeet kuitenkaan ole pitkäaikaisia ratkaisuja, vaan kielivalinnat yleensä nousevat vain hetkellisesti (ks. esim. Kangasvieri, 2022: 38, 40). Koska Vipusesta ei ollut vielä tietoa 2023–2024 jälkeisten lukuvuosien kielivalinnoista, tässä tutkimuksessa ei voida osoittaa, onko A1-ruotsin noususuunta jatkunut vai keskeytynyt HOPPSAN!-hankkeen jälkeen. Voiko sama kasvu kielivalinnoissa jatkua, jos ryhmäkoot nostetaan kielikokeilun jälkeen samaan määrään (16 oppilasta)?

Vaikka kielivalintoihin vaikuttavia päätöksiä on tehty 2000-luvulla (esimerkiksi pistetyökalun käyttöönotto, ainereaalit, A1- tai B1-kielten varhentamiset), vaikuttaisi siltä, ettei kielen keskeyttäminen ainakaan peruskoulussa ole kovin yleistä. Turun paikallisissa opetussuunnitelmissa painotetaankin, ettei kielivalinnan tehtyä kielen opiskelun lopettaminen tai kielen vaihtaminen ole mahdollista kuin vain erittäin painavista syistä (Turun OPS, 2016; Turun OPS, 2021). Siksi olisi mielenkiintoista ja tärkeää tarkastella peruskoulun kielivalintojen lisäksi kielivalintatilannetta ja oppilaiden kielipolkujen jatkuvuutta myös lukiossa, jossa oppilaiden oma valinnanvapaus kasvaa. Lukiossa myös jatkokoulutus- ja ammatinvalintakysymysten tullessa yhä ajankohtaisemmiksi muun muassa korkeakoulujen pistetyökalut alkanevat vaikuttaa oppilaiden ainevalintoihin yhä enenevässä määrin. Tämän lisäksi olisi kiinnostavaa verrata Turun kaupungin kielivalintatilastoja muiden isojen kaupunkien kesken, ja toisaalta myös verrata tilastoja pienempien tai harvemmin asuttujen kuntien tilastoihin. Näin tutkimuksesta saataisiin entistä kattavampi ja vertailukelpoisempi.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Vipunen. (s.d.). *Perusopetuksen kielivalinnat*. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Perusopetus%20-%20ainevalinnat%20-%20kielet.xlsb. Vierailtu 29.4.2025.

Vipunen. (s.d.). *Perusopetuksen 1-6 luokkien A-kielivalinnat*. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Perusopetus%20-%20ainevalinnat%20-%20A-kieli%20-%201-6%20luokittain%20-%20maakunta.xlsb. Vierailtu 29.4.2025.

Vipunen. (s.d.). *Perusopetuksen 7-9 luokkien A-kielivalinnat*. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Perusopetus%20-%20ainevalinnat%20-%20A-kieli%20-%207-9%20-%20maakunta.xlsb. Vierailtu 29.4.2025.

Vipunen. (s.d.). *Perusopetuksen 7-9 luokkien B2-kielivalinnat*. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Perusopetus%20-%20ainevalinnat%20-%20B2-kieli%20-%207-9%20-%20maakunta.xlsb. Vierailtu 29.4.2025.

Vipunen. (s.d.). *Perusopetuksen oppilaat vuosiluokilla 1-9*. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Esi-%20ja%20perusopetus%20-%20201-9%20-%20koulutuksen%20j%C3%A4rjest%C3%A4j%C3%A4.xlsb. Vierailtu 29.4.2025.

Vipunen. (s.d.). *Perusopetuksen kielivalinnat*. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Perusopetus%20-%20ainevalinnat%20-%20kielet.xlsb. Vierailtu 29.4.2025.

Tieteelliset lähteet

Apajalahti M., Pietilä A., & Vanne A. (1996). Opetussuunnitelmatyön edistyminen peruskoulussa. *Kehittyvä koulutus 3/1996*. Helsinki: Opetushallitus.

Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an Experimental Ecology of Human Development. *American Psychologist*, 32(7), 513–531. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513>

Bärlund, P. (2020a). *Kuntatason kielikoulutusta kehittämässä: Autobiografisen tutkimuksen erään kielenopettajan ammatillisesta kasvusta kuntatason kielikoulutuspoliittisessa*

- kontekstissa*. (Väitöskirja). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavilla <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8268-3>
- Bärlund, P. (2020b). Kuntatason kielikoulutusta kehittämässä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(7). Saatavilla <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2020/kuntatason-kielikoulutusta-kehittamassa>
- Calvet, L.-J. (2021). Politique linguistique. *Langage et société*, Hors série(HS1), 275-280. <https://doi.org/10.3917/l.s.hs01.0276>
- Francia, G., & Riis, U. (2016). Enactment processes in the implementation of European and national foreign language proficiency policies: The case of Spanish as an optional school subject in the Swedish school system. *European Journal of Language Policy*, 8(2), 173-189. <https://doi.org/10.3828/ejlp.2016.11>
- From, T., Kalalahti, M., Mietola, R., Paakkari, A., Sahlström, F., Varjo, J., & Vartiainen, H. (2014). Eriytyvä peruskoulu. *Yhteiskuntapolitiikka* 79(5), 553-559. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201502091550>
- Ihalainen, P., Nuolijärvi, P., & Saarinen, T. (2019). Kamppailua tilasta ja vallasta. Teoksessa Saarinen, T., Nuolijärvi, P., Pöyhönen, S., & Kangasvieri, T. (toim.), *Kieli, koulutus, politiikka : monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja* (s. 27-59). Tampere: Vastapaino.
- Inha, K. (2018). Vuosi kärkihanketta takana. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(4). Saatavilla <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-kesakuu-2018/vuosi-karkihanketta-takana>
- Johnson, D. C., & Ricento, T. (2014). Methodologies of language policy research. Teoksessa Bigelow, M., & Ennsner-Kananen, J. (toim.), *The Routledge Handbook of Educational Linguistics* (s. 38-49). <https://doi.org/10.4324/9781315797748-12>
- Kangasvieri, T. (2019). L2 motivation in focus : the case of Finnish comprehensive school students. *Language Learning Journal*, 47(2), 188-203. <https://doi.org/10.1080/09571736.2016.1258719>
- Kangasvieri, T. (2022). ”Mielestäni on hyvää yleissivistystä osata muitakin kieliä kuin omaa äidinkieltään.”: kvantitatiivinen tutkimus suomalaisten perusopetuksen yläkoulun oppilaiden vieraan kielen oppimismotivaatiosta. (Väitöskirja). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavilla <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9208-8>
- Kangasvieri, T., & Mård-Miettinen, K. (2024, huhtikuu). *Kielikoulutuspolitiikkaa kunnissa – Rehtorit ja kuntapäätäjät koulujen kielenopetuksen äärellä*. Esitelmä esitetty Kielikampusseminaarissa, Jyväskylä, Suomi. Saatavilla

- https://www.jyu.fi/sites/default/files/2024-04/Kangasvieri_M%C3%A5rdMiettinen_KIELIKAMPUSSEMINAARI_2024.pdf
- Kiehelä, A. (2021). *Les langues étrangères facultatives au lycée en Finlande: les raisons des élèves pour étudier ou ne pas étudier ces langues*. (Pro gradu -tutkielma). Turun yliopisto.
- Kolehmainen, L., Johansson, M., Lähteenmäki, M., Vilkuna, O., & Koistinen, S. (2025). *Vieraiden kielten opiskelun ja osaamisen tulevaisuus Suomessa: Visioraportti*. Suomen kieltenopettajien liitto. <http://hdl.handle.net/10138/593795>
- Kyllönen, T., & Saarinen, T. (2010). Kielikoulutuspolitiikkaa kunnissa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 1(4). Saatavilla <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-elokuu-2010/kielikoulutuspolitiikkaa-kunnissa>
- Liddicoat, A. J., & Taylor-Leech, K. (2015). Multilingual education: the role of language ideologies and attitudes. *Current Issues in Language Planning*, 16(1-2), 1-7. <https://doi.org/10.1080/14664208.2015.995753>
- Lunabba, V. (2019) Oikeusministeriö. *Kansalliskielistrategian toimintasuunnitelman loppuraportti 2015–2019 : Slutrapport om handlingsplanen för nationalspråksstrategin 2015–2019*. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2019:17. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-755-7>
- Mäntylä, K., Veivo, O., Pollari, P., & Toomar, J. (2021). English only? Kielten opettajien käsityksiä kielivalintojen monipuolistamisen esteistä ja keinoista. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(2). Saatavilla <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2021/english-only-kielten-opettajien-kasityksia-kielivalintojen-monipuolistamisen-esteista-ja-keinoista>
- Nikki, M.-L. (1989). *Suomalaisen koulutusjärjestelmän kielikoulutus ja sen relevanssi. Osa 1*. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja. A, Tutkimuksia. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8529-5>
- Nikki, M.-L. (1992). *Suomalaisen koulutusjärjestelmän kielikoulutus ja sen relevanssi. Osa 2*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8530-1>
- Numminen, J., & Piri, R. (1998). Kieliohjelman suunnittelu Suomessa. Teoksessa Takala, S., & Sajavaara, K. (toim.), *Kielikoulutus Suomessa* (s. 7-21). Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Pietarinen, S., Kolehmainen, K., & Kuosmanen, S. (2011). Kielivalintojen tukeminen perusopetuksessa – Kuinka turvata katkeamaton kielipolku? *Kieli, koulutus ja*

- yhteiskunta*, 2(1). Saatavilla <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2011/kielivalintojen-tukeminen-perusopetuksessa-kuinkaturvata-katkeamaton-kielipolku>
- Piri, R. (2001). *Suomen kieliohjelmapolitiikka: Kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö*. (Väitöskirja). Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto. Saatavilla <https://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2410-6>
- Pohjala, K. (2004). Opetushallituksen tehtävät ja toiminta kielenopeuksen kehittämisessä. Teoksessa Sajavaara, K., & Takala, S. (toim.), *Kielikoulutus tienhaarassa* (s. 257-268). Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Pollari, P., Veivo, O., Toomar, J., & Mäntylä, K. (2022). Abiturienttien kokemuksia vieraan kielen opiskelun työläydestä ja sen vaikutuksesta lukion kielivalintoihin. Teoksessa Seppälä, T., Lesonen, S., Iikkanen, P., & D'hondt, S. (toim.), *Kieli, muutos ja yhteiskunta* (s. 217-233). AFinLAN vuosikirja 2022. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys. <https://doi.org/10.30661/afinlavk.114478>
- Pöyhönen, S., Nuolijärvi, P., Saarinen, T., & Kangasvieri, T. (2019). Kielipolitiikka ja kielikoulutuspolitiikka monipaikkaisina ilmiöinä ja tutkimusaloina. Teoksessa Saarinen, T., Nuolijärvi, P., Pöyhönen, S., & Kangasvieri, T. (toim.), *Kieli, koulutus, politiikka : monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja* (s. 9-24). Tampere: Vastapaino.
- Rokka, P. (2011). *Peruskoulun ja perusopetuksen vuosien 1985, 1994 ja 2004 opetussuunnitelmien perusteet poliittisen opetussuunnitelman teksteinä*. (Väitöskirja). Tampere, Tampereen yliopisto. Saatavilla <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8456-8>
- Rousseau, L.-J. (2005). *Élaboration et mise en œuvre des politiques linguistiques*. Séminaire Francophonie–Russophonie sur les politiques linguistiques, Saint-Petersbourg, Russie. <https://hal.science/hal-02424020>
- Saarinen, T., Kauppinen, M., & Kangasvieri, T. (2019a). Kielikäsitykset ja oppimiskäsitykset koulutuspolitiikkaa linjaamassa. Teoksessa Saarinen, T., Nuolijärvi, P., Pöyhönen, S., & Kangasvieri, T. (toim.), *Kieli, koulutus, politiikka : monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja* (s. 9–24). Tampere: Vastapaino.
- Saarinen, T., Pöyhönen, S., & Nuolijärvi, P. (2019b). Lukijalle. Teoksessa Saarinen, T., Nuolijärvi, P., Pöyhönen, S., & Kangasvieri, T. (toim.), *Kieli, koulutus, politiikka : monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja* (s. 7-8). Tampere: Vastapaino.
- Sajavaara, K. (2006). Kielivalinnat ja kielten opiskelu. Teoksessa Alanen, R., Dufva, H., & Mäntylä, K. (toim.), *Kielen päällä. Näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön* (s. 223-254).

- Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen laitos.
- Sajavaara, K., Luukka, M.-R., & Pöyhönen, S. (2007). Kielikoulutuspolitiikka Suomessa: Lähtökohtia, ongelmia ja tulevaisuuden haasteita. Teoksessa Pöyhönen, S., & Luukka, M.-R. (toim.), *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta: Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti* (s. 13–39). Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Silvennoinen, H., Kalalahti, M., & Varjo, J. (2016). *Koulutuksen tasa-arvon muuttuvat merkitykset: Kasvatustieteiden vuosikirja 1. Kasvatusalan tutkimuksia, (73)*.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5401-94-3>
- Taylor, F., & Marsden, E. J. (2014). Perceptions, Attitudes, and Choosing to Study Foreign Languages in England: An Experimental Intervention. *The Modern Language Journal (Boulder, Colo.)*, 98(4), 902-920. <https://doi.org/10.1111/modl.12146>
- The Douglas Fir Group. (2016). A Transdisciplinary Framework for SLA in a Multilingual World. *The Modern Language Journal*, 100(S1), 19-47.
<https://doi.org/10.1111/modl.12301>
- UNESCO. (1953). *The use of vernacular languages in education*. Pariisi: UNESCO.
- Valtioneuvoston kanslia. (2012). *Kansalliskielistrategia*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 4/2012.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79375/J0412_Kansalliskielistrategia.pdf
- Veivo, O., Pollari, P., Toomar, J., & Mäntylä, K. (2021). ”Englanti jyrää” : kieltenopettajien keinoja ja ehdotuksia kielivalintojen monipuolistamiseksi. Teoksessa Hildén, R., Portaankorva-Koivisto, P., & Mäkipää, T. (toim.), *Aineenopetus ja aiheenopetus* (s. 49-70). Helsingin yliopisto. Ainedidaktisia tutkimuksia, 20.
<http://hdl.handle.net/10138/340235>
- Veivo, O., Mäntylä, K., Inha, K., & Toomar, J. (2023). Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(4). Saatavilla <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2023/nuoret-arvostavat-monipuolista-kielitaitoa-ja-haluavat-osata-kielia-laajentaakseen-maailmankuvaansa>

Kehittämissuunnitelmat, selvitykset ja opetussuunnitelmat

- Estonian Ministry of Education and Research. (2022). *Foreign language learning in Estonia*. Saatavilla <https://www.hm.ee/en/estonian-and-foreign-languages/foreign-languages/foreign-language-learning-estonia>
- Kangasvieri, T., Miettinen, E., Kukkohovi, P., & Härmälä, M. (2011). *Kielten tarjonta ja kielivalintojen perusteet perusopetuksessa*. Muistiot 2011:3. Helsinki, Opetushallitus. Saatavilla <https://www.oph.fi/fi/julkaisut/vanhoja-julkaisuja>
- Kurki, T. (2021). *Ruotsin kielen oppimistulokset tuntijako- ja varhentamisuudistuksen jälkeen*. Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry ja Svenska Nu. Saatavilla https://svenskanu.fi/wp-content/uploads/2021/10/Ruotsin_kielen_oppimistulokset_tuntijako_ja_varhentamisuudistuksen_jalkeen.pdf
- Opetushallitus. (2001). *Kielenopetuksen monipuolistamis- ja kehittämishanke 1996–2001 KIMMOKE. Loppuraportti*. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetushallitus. (2004). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*. Saatavilla https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet_2004.pdf
- Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Saatavilla https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Opetushallitus & Turun kaupunki. (2023–2024). *HOPPSAN! ruotsia oppimaan – Kasvatuksen ja opetuksen projektit*. Saatavilla <https://blog.edu.turku.fi/projektit/perusopetus/hoppsan-ruotsia-oppimaan/>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2008). *Koulutus ja tutkimus 2007–2012: Kehittämissuunnitelma*. Opetusministeriön julkaisuja 2008:9. Saatavilla <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79100>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019). *Oikeus oppia - tasa-arvoinen alku opinpolulle: Perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma 2020–2022*. Opetusministeriön julkaisuja. Saatavilla <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-664-5>
- Pyykkö, R. (2017). *Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivarannon tilasta ja tasosta*. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51). Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160374>

- Tuokko, E., & Takala, S., & Koikkalainen, P., & Mustaparta, A.-K. (2012). *KIELITIVOLI! Perusopetuksen vieraiden kielten opetuksen kehittämishankkeessa 2009–2011 koettua: tuloksia ja toimintatapoja*. Raportit ja selvitykset 2012:1. Helsinki: Opetushallitus.
- Turun perusopetuksen opetussuunnitelma. (2021). Saatavilla
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/22583801/perusopetus/tiedot>
- Turun perusopetuksen opetussuunnitelma. (2016). Luvut 1–12. Saatavilla
<https://blog.edu.turku.fi/ops2016/hyvakasytyt/paikalliset-suunnitelmat/>
- Vaarala, H., Riuttanen, S., Kyckling, E., & Karppinen, S. (2021). *Kielivaranto. Nyt!: Monikielisyys vahvuudeksi -selvityksen (2017) seuranta*. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Saatavilla <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8495-3>

Lait ja asetukset

- Asetus peruskouluasetuksen muuttamisesta 1457/1994. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/1994/1457> [Luettu 25.4.2025]
- Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä 672/2005 (kumottu). Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2005/672> [Luettu 6.3.2025]
- Peruskouluasetus 718/1984 (kumoutunut). Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1984/718> [Luettu 25.4.2025]
- Peruskoululaki 476/1983. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/1983/476> [Luettu 25.4.2025]
- Perusopetuslaki 628/1998. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/628> [Luettu 25.4.2025]
- Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2012/422> [Luettu 25.4.2025]
- Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta 793/2018. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2018/793> [Luettu 25.4.2025]
- Valtioneuvoston päätös lukion tuntijaosta 835/1993. Saatavilla
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19930835> [Luettu 25.4.2025]
- Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkintoasetuksen muuttamisesta 250/2003. Saatavilla
<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030250> [Luettu 6.3.2025]

Tiedonannot, kannanotot ja yleistajuiset artikkelit

- Ikola, M., Vilkuna, O., Kitunen, E., Hirvonen, I., & Riekkinen, A. (2022). *Yliopistojen opiskelijavalinnoissa käytettävää pistetyökalua on muutettava*. Saatavilla <https://sukol.fi/ajankohtaista/yliopistojen-opiskelijavalinnoissa-kaytettavaa-pistetyokalua-on-muutettava/>. Vierailtu 30.4.2025.
- Lahtinen, K. (2025). Henkilökohtainen yhteydenotto. 21.3.2025.
- Lähteenmäki, M., Kolehmainen, L., & Johansson, M. (2024). Kielten osaajien vähentyminen on uhka tiedon huoltovarmuudelle. *Helsingin Sanomat, lukijan mielipide*. 20.2.2024. Saatavilla <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010111303.html>. Vierailtu 30.4.2025.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2018a). *Valtioneuvosto päätti peruskoulun tuntimäärän kasvattamisesta - kieltenopetus alkaa jatkossa jo ensimmäiseltä luokalta*. Saatavilla <https://okm.fi/-/valtioneuvosto-paatti-peruskoulun-tuntimaaran-kasvattamisesta-kieltenopetus-alkaa-jatkossa-jo-ensimmaiselta-luokalta>. Vierailtu 30.4.2025.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2018b). *Kieltenopetus alkaa jatkossa jo ensimmäiseltä luokalta – 4,3 miljoonaa valtionavustuksia jaettu*. Saatavilla <https://okm.fi/-/kieltenopetus-alkaa-jatkossa-jo-ensimmaiselta-luokalta-4-3-miljoonaa-valtionavustuksia-jaettu>. Vierailtu 30.4.2025.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2018c). *Asetusluonnokset lausuntokierrokselle: Kielten oppiminen varhaistuu alkamaan jo ensimmäisellä luokalla*. Saatavilla <https://okm.fi/-/kielten-oppiminen-varhaistuu-alkamaan-jo-ensimmaisella-luokalla>. Vierailtu 30.4.2025.
- Opetushallitus. (2018). *Kielten opiskelu alkaa yhä useammin ensimmäisellä luokalla*. Saatavilla <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2018/kielten-opiskelu-alkaa-yha-useammin-ensimmaisella-luokalla>. Vierailtu 29.4.2025.
- Opetushallitus. (2019). *Faktaa. Express*. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/faktaa-express-1a2019-mita-kielia-perusopetuksessa-opiskellaan>. Vierailtu 30.4.2025.
- Seikkula, S., & Vilkuna, O. (2023). *Monipuolinen kieltenopiskelu on osa yhteiskunnan menestystä*. Saatavilla <https://sukol.fi/ajankohtaista/monipuolinen-kieltenopiskelu-on-osa-yhteiskunnan-menestysta/>. Vierailtu 30.4.2025.
- SUKOL ry. (2020). *”Olemme onnellisia, jos ryhmä saadaan edes yhteen B2-kieleen” – kyselytietoa yläkoulun kielivalinnoista*. Saatavilla <https://www.epressi.com/tiedotteet/koulutus/olemme-onnellisia-jos-ryhma-saadaan->

- edes-yhteen-b2-kieleen-kyselytietoa-ylakoulun-kielivalinnoista.html. Vierailtu 27.4.2025.
- SUKOL ry., OAJ, & Suomen Luokanopettajat ry. (2021). *Kyselytietoa kieltenopetuksen järjestämisestä*. Saatavilla <https://sukol.fi/ajankohtaista/kyselytietoa-kieltenopetuksen-jarjestamisesta/>. Vierailtu 30.4.2025.
- SUKOL ry. (2022). *B1-lausunto*. Saatavilla <https://sukol.fi/ajankohtaista/b1-lausunto/>. Vierailtu 30.4.2025.
- SUKOL ry. (2023). *Suomelta puuttuu kansallinen ja kansainvälinen kielistrategia*. Saatavilla <https://sukol.fi/ajankohtaista/suomelta-puuttuu-kansallinen-ja-kansainvalinen-kielistrategia/>. Vierailtu 27.4.2025.
- Turun kaupunki. (s.d.). *Kaupunkistrategia: Turku 2030-luvulla*. Saatavilla https://www.turku.fi/sites/default/files/document/turku_kaupunkistrategia_ilman_mittamitta.pdf. Vierailtu 30.4.2025.
- Turun Sanomat. (2023). *Kielten opiskelu vähentyy Turun yläkouluissa – tuntijakopäätökset ja kustannukset vievät kielet kasiluokkalaisten suusta: ”Kun vähästä joutuu valitsemaan, niin jotain jää pois”*. <https://www.ts.fi/uutiset/5914318>. Vierailtu 22.4.2025.
- Vilkuna, O., Siltala-Keinänen, P., Jegorenkov, M., & Saunamäki, N. (2022). *Kannanotto opetusministerille*. <https://sukol.fi/ajankohtaista/kannanotto-opetusministerille/>. Vierailtu 30.4.2025.
- Vilkuna, O. (2023). *Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry:n kannanotto opetuksen järjestäjille vieraiden kielten opetustuntien sijoittelusta tuntijärjestyksiin perusopetuksessa*. Saatavilla <https://sukol.fi/ajankohtaista/suomen-kieltenopettajien-liitto-sukol-ryn-kannanotto-opetuksen-jarjestajille-vieraiden-kielten-opetustuntien-sijoittelusta-tuntijarjestyksiin-perusopetuksessa/>. Vierailtu 30.4.2025.

Liitteet

Liite 1. Kielivalinnat Turun kouluissa

Kielivalinnat Turun kouluissa

Turussa kaikki peruskoulut tarjoavat alkavana A1- kielenä englantia. Englantia A1- kielenä opiskelevilla oppilailla on mahdollisuus valita neljännellä luokalla alkava A2-kieli.

Kielitarjonta A2-kielien suhteen on koulukohtainen. Ruotsin opiskelu alkaa kuitenkin viimeistään kuudennella luokalla.

Hannunniitun koulussa tarjotaan englannin lisäksi alkavana A1-kielenä espanjaa. Espanjan ryhmä perustetaan, jos riittävä määrä oppilaita valitsee sen. Espanjan ensimmäisellä luokalla aloittaneilla oppilailla alkaa englannin opiskelu neljännellä luokalla ja ruotsi kuudennella luokalla.

Luostarinvuoren koulussa tarjotaan englannin lisäksi alkavana A1-kielenä ruotsia. Ruotsin ryhmä perustetaan, jos riittävä määrä oppilaita valitsee sen. Ruotsin ensimmäisellä luokalla aloittaneilla oppilailla alkaa englannin opiskelu neljännellä luokalla

Pohjoinen alue 4-6 lk:t

ENGLANTI: Puolala ESPANJA: Aunela, Hepokulta, Jäkärä, Kärämäki, Pansio, Topelius, Turun Lyseo, Yli-Maaria RANSKA: Aunela, Kärämäki, Puolala, Pansio, Topelius, Turun Lyseo RUOTSI: Jäkärä, Kähäri, Kärämäki, Paattinen, Raunistula, Teräsrautela, Turun Lyseo, Yli-Maaria SAKSA: Hepokulta, Kähäri, Mikael, Puolala, Raunistula, Teräsrautela

Eteläinen alue 4-6 lk:t

ENGLANTI: Luostarivuori, Vähä-Heikkilä ESPANJA: Vähä-Heikkilä RUOTSI: Haarla, Ilpoinen, Luolavuori, Luostarivuori, Syvälahti, Wäinö Aaltonen SAKSA: Haarla, Ilpoinen, Luostarivuori, Syvälahti, Wäinö Aaltonen

Itäinen alue 4-6 lk:t

ENGLANTI: Hannunniittu ESPANJA: Hannunniittu, Katariina, Nummenpakka, Pääskyvuori, Varissuo RANSKA: Lauste, Vasaramäki RUOTSI: Hannunniittu, Katariina, Nummenpakka, Pääskyvuori, Varissuo SAKSA: Lauste, Hannunniittu, Katariina, Nummenpakka,

Pääskyvuori, Varissuo, Vasaramäki VENÄJÄ: Varissuo (yhteistyössä Turun normaalikoulun kanssa)

Näitä tarjotaan siis valittavaksi, ryhmien perustaminen vaatii minimioppilasmäärän.

Kaupungin kielivalinnoista löytyy A1-kielien osalta (1. luokalta alkava) täältä

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/kielten_opiskelu_turun_peruskouluissa_lv._2024-2025.pdf

A2-kielet (neljännellä luokalla alkava valinnaiskieli)

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_kaupungin_perusopetus_a2-kieliesite.pdf

B2-kielitarjonta Turun yläkouluissa lukuvuonna 2022–2023

Oppilaalla on mahdollisuus aloittaa 8. luokalla valinnaisen B2-kielen opinnot. B2-kieltä opiskellaan kaksi viikkotuntia 8. ja 9. luokalla. B2-kielinä voi opiskella Turussa espanjaa, ranskaa, saksaa tai venäjää. Valinnaisten kielten tarjonta on koulukohtainen ja saattaa vaihdella vuosittain. Koulut tarjoavat yleensä useita kielivaihtoehtoja, mutta niistä kaikista ei välttämättä muodostu vuosittain kieliryhmää. Alkavan B2-kielen ryhmän vähimmäiskoko on koulukohtaisesti harkinnanvarainen ja voi vaihdella lukuvuosittain. Niissä kouluissa, joissa on useita kielivaihtoehtoja, opetusryhmä perustetaan kieliin, joihin on riittävästi kysyntää. Aloittavat B2-kieliryhmät vaihtelevat siis lukuvuosittain oppilaiden kiinnostuksen mukaan. B2-kieli on yksi valinnaisaine koulun valinnaisainevalikoimassa. Hakuaika päätetään kouluittain.

Tästä listasta näet yläkoulujen B2-kielitarjonnan:

Eteläinen yhteistyöalue:

Luolavuoren koulu ei B2-valinnaiskieliä Luostarivuoren koulu espanja, ranska Puropellon koulu saksa Syvälahden koulu espanja

Itäinen yhteistyöalue: Katariinan koulu espanja, saksa Nummenpakan koulu espanja, saksa Vasaramäen koulu espanja, saksa

Pohjoinen yhteistyöalue: Mikaelin koulu ei B2-valinnaiskieliä Puolalan koulu ranska, saksa, venäjä Rieskalähteen koulu espanja, saksa Topeliuksen koulu espanja, saksa Turun Lyseon koulu espanja, ranska, saksa Yli-Maarian koulu ranska, saksa

Liite 2. Résumé en français – Ranskankielinen lyhennelmä

1. Introduction

Le nombre d'élèves qui étudient des langues étrangères optionnelles diminue déjà depuis les années 1990 (Kyllönen & Saarinen, 2010). Le même phénomène apparaît également autour d'Europe (Kangasvieri, 2022 : 16). Pour améliorer cette tendance, plusieurs projets ont été lancés, dont l'un est un projet en 2017 qui a reçu un financement signifiant par *Opetushallitus* (Agence nationale finlandaise pour l'éducation) et qui comprenait également la langue français (Inha, 2018). En 2020 une réforme a avancé l'enseignement de la langue A1 à la première année scolaire qui auparavant a commencé à la troisième (Ministère de l'éducation et de la culture finlandaise, 2018a, 2018b, 2018c). Pourtant, cela souvent a conduit au résultat que l'anglais est devenu le seul langue qui a été offert comme la langue A1 (Veivo et al., 2021).

Les choix des langues optionnelles continuent à diminuer malgré les réformes. Il y a plusieurs raisons pour cela. Par exemple, le système de sélection universitaire favorise les sciences et mathématiques au lieu de langues (SUKOL, 2022) et les structures scolaires souvent deviennent un obstacle au choix des langues (Veivo et al., 2023). Contrairement aux idées reçues, la motivation des jeunes à apprendre des langues n'a pas diminué ; les contraintes pratiques sont les raisons principales pour ne pas choisir une langue facultative (Veivo et al., 2023).

Dans cette étude, nous examinerons l'offre des langues A1, A2 et B2 et les choix de ces langues dans les écoles de base de la ville de Turku (Finlande). Nous avons choisi d'observer la période entre les années 2000–2024 pour obtenir des données exhaustives. A1 implique une langue étrangère obligatoire pour tous les élèves. A2 signifie une langue facultative ce qui les élèves peuvent choisir à partir de la quatrième année scolaire. B2 comprend une langue optionnelle ce qui les élèves peuvent choisir à partir de la huitième année scolaire. Pyykkö (2017) a réalisé une enquête *Monikielisyys vahvuudeksi* sur l'état des choix des langues et a formulé des recommandations sur la base de cette enquête. Dans ce mémoire, je chercherai à savoir si les recommandations ont été mises en œuvre à Turku.

Ainsi, nos questions de recherche sont les suivants :

1. Quelle est l'offre de langues A1, A2 et B2 dans les écoles de base (élémentaire et collège) de Turku et comment les choix des langues sont-ils évolués entre 2000 et

2024 ? Est-ce que les recommandations du rapport *Monikielisyyss vahvuudeksi* (Pyykkö, 2017) ont été suivis ?

2. Est-ce que les élèves qui ont commencé une langue optionnelle la poursuivent dans les années qui suivent ?
3. Quels sont les facteurs qui pourraient être à l'origine de changements éventuels ?

2. Langues étrangères optionnelles dans l'école de base finnois

A partir des années 1960, les langues étrangères sont présentées au curriculum finlandaise (Numminen & Piri, 1998 : 8). Le gouvernement a créé le Comité du programme linguistique (1976–1978), dont la tâche principale était de planifier l'enseignement des langues. Le Comité a créé un programme de politique linguistique, qui a obligé les municipalités à mettre en œuvre des programmes régionaux et souligné l'importance de la diversité des connaissances des langues étrangères (Numminen & Piri, 1998 : 14). La législation scolaire a changé dans les années 1980 : la responsabilité des municipalités a augmenté mais en fin de compte, cela a permis des municipalités d'offrir seulement une langue, même si l'objectif était de les offrir plusieurs (Numminen & Piri, 1998 : 14).

Dans les années 1980 et 1990, le gouvernement a formé un plan général de gestion de l'enseignement des langues étrangères pour guider les objectifs quantitatifs et qualitatifs de l'enseignement des langues. Également, l'obligation qui a donné plus responsabilité pour les municipalités, ont été abrogé (Numminen & Piri, 1998 : 14–15). L'obligation d'offrir la langue A2 a été abolie par la loi fondamentale en 1999, ce qui a réduit son statut et, par conséquent, à renforcé l'anglais en tant que langue A1 (Kangasvieri, 2022 : 21–22 ; Apajalahti et al., 1996 : 38, 40 ; cité par Rokka, 2011 : 191). Aujourd'hui, il semble qu'après l'enseignement de la langue A1 a été avancé, les choix de langues sont dominés par l'anglais. En outre, l'avancement de l'enseignement de la langue B1 à la sixième année scolaire a été considéré comme une solution peu efficace (Kurki, 2021 : 21 ; SUKOL ry 2022). Bien que l'avancement aurait pu être un changement positif, il n'a fait que réduire les études des autres langues A et B (SUKOL, 2022).

3. Revue de la littérature

Pour comprendre mieux le domaine de cette recherche, nous définissons les concepts clés : 1) *la planification linguistique*, 2) *la politique linguistique*, 3) *la politique linguistique éducative*

et 4) *la politique éducative*. Selon Calvet (2021 : 276) la politique linguistique reflète les décisions politiques concernant la langue, tandis que la planification linguistique est responsable de la mise en œuvre concrète de cette action. La politique linguistique éducative se réfère, par exemple, à l'organisation de l'éducation ; il s'agit des décisions sur la proportion de différentes langues à différents niveaux d'éducation (Pöyhönen et al., 2019 : 17). Selon lui, les concepts de politique linguistique et de politique linguistique éducative sont toutefois interdépendants (2019 : 7). Dernièrement, la politique éducative influence l'enseignement des langues par exemple d'une manière politique ou par les structures nationales, mais aussi au niveau individuel par les choix des enseignants et des élèves.

Il y a plusieurs facteurs qui influencent les choix de langues. Nous pouvons les examiner par les niveaux suivants : niveau micro, niveau méso, niveau exo et niveau macro. Au niveau micro, il s'agit par exemple des caractéristiques individuelles : l'intérêt personnel, la motivation et la perception de la charge de travail (Pollari et al., 2022 ; Kangasvieri et al., 2011). Au niveau méso et exo, il s'agit par exemple des ressources municipales, de l'organisation des cours et des plans d'enseignement (Pollari et al., 2022 : 222). Également, la qualité de l'enseignement et la qualification des enseignants sont importantes (Francia & Riis, 2016 : 173). Au niveau macro, il s'agit des décisions nationales. Par exemple, il comprend le contexte socioculturel des niveaux décrits ci-dessus, y compris la législation et les normes (Bärlund, 2020b). Également, un autre facteur important est l'attitude de la société à l'égard des langues et de l'apprentissage des langues (Kangasvieri, 2011 : 54).

Il est aussi important d'être conscient des inégalités dans l'enseignement des langues. D'après From et al. (2014 : 553), le système scolaire devient plus sélectif selon le sexe, la classe sociale et le statut régional ou minoritaire. Les élèves n'ont pas tous les mêmes opportunités d'étudier les langues selon leur lieu de résidence (Kangasvieri, 2022 : 108 ; Francia & Riis, 2016 : 179 ; Nikki, 1992 : 72). SUKOL argumente que les élèves doivent avoir droit à une éducation égale, indépendamment où ils vivent.

4. Données et méthodes

Dans notre recherche, nous avons utilisé les statistiques de choix des langues de *Vipunen*, ce qui est une base de données éducatives finlandaises maintenu par *Opetushallitus*. Nous avons concentré sur les écoles de base de la ville de Turku, sur la période 2000–2024. L'analyse met l'accent sur les choix de la langue française mais aussi les autres langues étrangères (anglais, suédois, allemand, espagnol et russe) sont prises en compte. L'étude exclut le latin et les

langues regroupées sous « autre langue », car leur nombre d'élèves est très faible. La langue finnoise comme langue A1 ou A2 est également exclue, car elle n'est pas considérée ici comme une langue étrangère.

Les statistiques de *Vipunen* sont disponibles pour deux périodes distinctes : 2000–2019 et 2020–2024. La première comprend les données collectés par *Statistic Finland* et la deuxième les données extraites de la base *KOSKI* (géré par *Opetushallitus*). Les données comprennent 28 écoles de base à Turku : neuf écoles unifiées (l'école élémentaire et le collège est basée sur le même établissement), 17 écoles élémentaires et deux collèges.

5. Résultats – Quelles langues sont disponibles dans les écoles de base de Turku et combien d'élèves les choisissent ?

Dans cette partie, nous analyserons les statistiques des choix des langues dans les écoles de base de Turku entre 2000 et 2024. Nous mettrons l'accent sur la langue française. Les données sont basés sur le Service de statistiques *Vipunen* géré par *Opetushallitus*. Cependant, en analysant des résultats, il est important de savoir que certaines années ou niveaux scolaires présentent des incohérences dans les données rapportés : par exemple, ce n'est que depuis 2010 que des données sont rapportées pour les langues A1 et A2 au niveau du collège. Nous nous référons également aux programmes d'études locaux définis par la ville de Turku (Turku OPS 2016 et Turku OPS 2021). Les résultats sont organisés selon le type d'enseignement linguistique langues A1 (obligatoires), langues A2 (facultatives en élémentaire) et langues B2 (optionnelles au collège).

Premièrement, nous traitons les résultats des langues A1. Les résultats nous montrent que l'anglais est largement dominant comme langue A1 à Turku. L'offre d'autres langues A1 (français, allemand, suédois, espagnol et russe) est très limitée et la taille minimale pour former un groupe de langue est élevée : minimum des 16 élèves. Seulement un faible nombre des classes linguistiques offrent autres langues qu'anglais comme A1. Les choix de la langue français ont été réduits plus de moitié entre des années 2000 et 2024 dans l'année scolaire sixième (42 choix faits en 2001, 18 choix en 2024).

Deuxièmement, nous traitons les résultats des langues A2. L'enseignement des langues A2 sont organisé par des zones de coopération : sud, est et nord (Turun OPS, 2021 : 11–14 ; Turun OPS, 2016 : 13–17). Il a pour objectif de garantir la continuité de l'éducation des langues A2 entre l'école élémentaire et le collège. La taille minimale pour former un groupe

de langue est 14 élèves. Selon nos résultats, la langue A2 la plus populaire est le suédois. Dans l'école élémentaire, il y a des différences significatives entre les choix de la langue français par année. Au collège, les différences entre les années sont moins hautes.

Dernièrement, nous traitons les résultats des langues B2. En nous basant sur nos résultats, il est possible de constater que les langues B2 étudiées au niveau du collège à Turku sont l'espagnol, l'allemand et le français. Dans 24 ans, la popularité de l'espagnol optionnel a augmenté, mais les chiffres sont restés faibles. L'allemand optionnel est en déclin. Par ailleurs, le français optionnel a fortement diminué : 261 choix faits en 2003 mais 20 ans plus tard, seulement 9 choix. Il y a également les écoles qui n'offrent pas aucune langue B2.

6. Conclusion et discussion

L'objectif de cette étude était de comprendre quel type d'offre de langues A1, A2 et B2 existe dans les écoles de base de la ville de Turku, quels changements ont eu lieu dans les choix de ces langues au cours des 24 dernières années et comment les recommandations du rapport *Monikielisyys vahvuudeksi* ont été mis en œuvre à Turku. J'ai également examiné les facteurs qui ont pu influencer ces changements possibles.

Les résultats montrent une diminution générale des choix de langues à Turku, notamment pour le français B2. Le suédois est la langue A2 la plus populaire : cette tendance peut être liée à la réforme de 2016 qui a avancé l'enseignement du suédois B1 en école élémentaire. L'anglais domine comme langue A1. Les résultats suggèrent que l'abandon d'une langue optionnelle n'est pas courant à l'école primaire. Nous pouvons également conclure que les recommandations de Pyykkö (2017) ne sont pas réalisées à Turku. Dans l'ensemble, il semblerait que les politiques linguistiques locales sont restrictives et ne soutiennent pas suffisamment la diversité de l'offre de langues et des choix de langues est diminué au cours de ces dernières décennies dans les écoles de base à Turku.

Dans l'avenir, il serait pertinent de poursuivre l'étude au niveau du lycée comme les lycéens ont davantage de liberté pour choisir le contenu de leurs études. Également, le choix de l'éducation post-secondaire est plus actuel pour eux et ainsi, la sélection universitaire devient plus concret et peut aussi influencer les choix des sujets scolaires. En plus, il serait intéressant d'étudier ce sujet du point de vue comparative : par exemple, entre des grandes villes et des zones rurales pour mieux comprendre l'influence des facteurs méso et macro sur les choix des langues.